

T e c h n i c k á u n i v e r z i t a v L i b e r c i

Hospodářská fakulta

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Podniková ekonomika

Analýza přechodu z daňové evidence na vedení účetnictví u podnikatele - OSVČ

The analysis of transition from tax evidence to bookkeeping by double entry in case of entrepreneur

DP – PE – KFÚ 2008 01

ALENA BEDRNÍKOVÁ

Vedoucí práce: Ing. Josef Horák, Ph.D., Katedra financí a účetnictví

Konzultant: Ing. Eva Čevelová,

hlavní ekonom Střední školy gastronomie a služeb Nová Paka

Počet stran: 64

Počet příloh: 5

Datum odevzdání: 5. ledna 2009

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL. V tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne

Podpis:

P o d ě k o v á n í

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu Ing. Horákovi, Ph.D. za inspirující a odborné vedení při psaní mé diplomové práce. Dále děkuji paní Ing. Čevelové za poskytnuté rady a zejména pak také panu podnikateli XY za ochotné sdílení informací a veškerých potřebných materiálů. Bez jejich pomoci bych tuto práci nemohla napsat.

Resumé

Cílem této diplomové práce je charakterizovat dva systémy, daňovou evidenci a účetnictví, které se v České republice používají pro zachycování hospodářských aktivit. Dalším hlavním účelem této práce je objasnit proces přechodu z daňové evidence na účetnictví. Text je rozdělen na teoretickou a praktickou část. Teorie je dále zaměřena na legislativní rámec, který upravuje problematiku této diplomové práce. Část věnovaná účetnictví rozvádí základní metodické prvky, které se v tomto systému používají. Není zde usilováno o vysvětlování souvztažností mezi účty a o to, jak se která hospodářská operace účtuje. Hlavní náplní praktické části je analýza přechodu podnikatele XY (přál si zůstat v anonymitě), který je osobou samostatně výdělečně činnou, z daňové evidence na účetnictví. Podnikatel o tomto kroku uvažuje a tato práce poskytuje informace a doporučení, na základě nichž může učinit konečné rozhodnutí.

Summary

The goal of this graduation theses is to characterize two systems, the tax evidence and the bookkeeping by double entry, which are used by Czech entrepreneurs and companies for posting the business activities. The next purpose of this work is to clarify the process of changing a tax evidence into bookkeeping. The text is divided into practical and theoretical part. The theory is also focused on the legislation, which is important for the topics analyzed in this theses. The part about bookkeeping enters the basic methodical elements, which help this evidence system to work. The point of this part is not about explaining the correspondence of accounts or about teaching how to bring into book all the different business events. The main object of the practical part is the analysis of the changing an entrepreneur XY's tax evidence into bookkeeping. The entrepreneur thinks about this step and this theses gives him the information and recommendations for taking the final decision.

Klíčová slova

Key words

daňová evidence

tax evidence

daňový dopad

tax incidence

finanční výkaz

financial statement

hlavní kniha

book of accounts

náklad

expense

přechod na vedení účetnictví

transition to bookkeeping

příjem

income

rozvaha

balance

účet

account

účetnictví

bookkeeping by double entry

účetní deník

day book

výdej

outcome

výkaz zisků a ztráty

profit and loss statement

výnos

yield

Obsah:

Klíčová slova	8
Seznam zkratk a symbolů	11
Úvod	12
1. Vývoj účetnictví a současná situace v České republice	15
2. Legislativa upravující účetnictví a daňovou evidenci	17
3. Daňová evidence.....	19
3.1. Evidence příjmů a výdajů	19
3.2. Evidence pohledávek a závazků	21
3.3. Evidence zásob	23
3.4. Evidence dlouhodobého majetku.....	24
3.5. Krátkodobý finanční majetek a rezervy.....	28
3.6. Evidence mezd, jízd a stravného	30
3.7. Evidence daně z přidané hodnoty.....	33
3.8. Operace prováděné v daňové evidenci na konci zdaňovacího období	33
3.9. Výhody a nevýhody daňové evidence	34
4. Účetnictví	35
4.1. Účetnictví v legislativním rámci ČR	35
4.2. Funkce účetnictví.....	36
4.3. Účetní principy	36
4.4. Finanční výkazy účetnictví.....	37
4.4.1 Rozvaha	38
4.4.2 Výkaz zisku a ztráty	40
4.4.3 Přehled o peněžních tocích.....	41
4.4.4 Přehled o změnách vlastního kapitálu.....	42
4.5. Nástroje používané v účetnictví	42
4.5.1 Účet a účtový rozvrh.....	42
4.5.2 Účetní zápis	44
4.5.3 Hlavní kniha a knihy analytické evidence	47
4.5.4 Účetní deník.....	48
4.5.5 Předvaha.....	49
4.5.6 Inventarizace	51
4.6. Operace prováděné na konci účetního období.....	51
4.6.1 Účetní uzávěrka	52
4.6.2 Účetní závěrka	52
4.7. Výhody a nevýhody účetnictví.....	53
5. Přejít z daňové evidence na vedení účetnictví	55
5.1. Daňový dopad přechodu.....	55
5.2. Postup převodu daňové evidence na vedení účetnictví	57
6. Podnikatel XY – OSVČ.....	60
6.1. Minulost podnikání.....	60
6.2. Současná situace	61

6.3.	Přechod podnikatele z daňové evidence na vedení účetnictví.....	61
6.3.1	<i>Důvody přechodu z daňové evidence na vedení účetnictví.....</i>	62
6.3.2	<i>Uzavření podnikatelské daňové evidence</i>	63
6.3.3	<i>Orientační výše daňového dopadu</i>	64
6.3.4	<i>Doporučení pro snížení daňového dopadu a přibližný výpočet daně na rok 2008.....</i>	66
6.3.5	<i>Sestavení převodového můstku</i>	68
6.3.6	<i>Doplnění analytického členění</i>	71
6.4.	Zhodnocení zjištěných informací a návrh doporučení pro pana XY.....	71
6.5.	Doporučení v otázce propojení podnikání pana XY a syna v s.r.o.	72
Závěr	74

Seznam zkratk a symbolů

CF	cash flow
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČÚS	český účetní standard
D	Dal
DE	daňová evidence
DPH	daň z přidané hodnoty
EU	Evropská Unie
FO	fyzická osoba
km	kilometr
MD	Má dáti
MF	Ministerstvo financí
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
PHM	Pohonná hmota
PO	právnícká osoba
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
tzv.	tak zvaně
Ú	účetnictví
ú.j.	účetní jednotka
VH	výsledek hospodaření
VK	vlastní kapitál

Úvod

Účetnictví hraje svou nezastupitelnou roli na poli veřejného i soukromého sektoru, v organizacích ziskových i neziskových. Na účetnictví se lze dívat z různých úhlů pohledu. Pro někoho pouhé zachycování účetních operací s cílem vypočítat daň z příjmů, pro jiného zdroj důležitých informací pro efektivní řízení podniku. Oblast účetnictví je velice široká a skýtá mnohé náměty k zamyšlení. Mezi nimi i ten, kterým se zabývá následující text.

Tématem této diplomové práce je "Analýza přechodu z daňové evidence na vedení účetnictví u podnikatele – osoby samostatně výdělečně činné", z čehož jasně vyplývá přesun ze sféry veřejné, tedy obcí, do čistě komerční oblasti, kde hraje hlavní roli a motiv zisk. V centru praktické části této práce se ocitají osoby samostatně výdělečně činné, a to konkrétně jeden podnikatel. Proč právě ony?

Vybrala jsem si OSVČ proto, že je to první krok, v žádném případě netvrdím, že nutný, k vytvoření větší obchodní společnosti. Není nic špatného na tom, když živnostník zůstane na stejné úrovni podnikání celý život. Na druhou stranu, pokud se OSVČ chce stát konkurenceschopnějším, nabízet více služeb či výrobků a uplatňovat se na větším trhu, musí podstoupit jisté změny, aby mohla dosáhnout vyššího vývojového stupně. Impulsy ke změnám ve formě různých opatření a rozhodnutí, musí učinit odpovědná osoba (osoby) a umožnit tak zdravý růst svého podnikání správným směrem.

Změny se odehrávají ve všech možných oblastech. Z fyzické osoby se stává právnická, roste management, marketing nabývá na významu, hledají se nové prostory pro podnikání a činí se důležité finanční rozhodnutí. Neodmyslitelnou součástí takovýchto změn představuje i reorganizace účetnictví, které zachycuje i veškeré změny výše uvedené. Jelikož účetnictví představuje vlastně evidenci všech možných procesů v podniku, musí nutně docházet k jeho vývoji právě tak, aby bylo schopno, podávat nutné a objektivní informace všem, kteří je potřebují. Jednou ze základních změn, týkajících se evidenčního systému hospodářských operací podniku, je přechod z daňové evidence na účetnictví, kterou se zabývá tato práce.

Následující stránky seznamují s pojmy „účetnictví“ a „daňová evidence“, s jejich výhodami a nevýhodami a rozdílů mezi nimi. Odpovídají také na to, co přináší výše zmíněný přechod a kdy má podnikatel povinnost daňovou evidenci převést na účetnictví a zda je nějak omezen, pokud se pro tento úkon rozhodne dobrovolně. Jaké kroky musí být v procesu přechodu provedeny a zda jsou administrativně náročné. Řešeny jsou i otázky ohledně dopadů, které může po změně firma pocítit a zda je nutné, najmout na vedení účetnictví odborníka, nebo to může zvládnout podnikatel sám.

Text je rozdělen na teoretickou a praktickou část. V první kapitole jsou zodpovězeny základní otázky – Jak vzniklo účetnictví a co tento pojem vlastně znamená? Jak se v České republice rozděluje? Druhá kapitola seznamuje s legislativní úpravou související s účetnictvím, daňovou evidencí a přechodem mezi nimi, platnou pro ČR v roce 2008. Poté následuje třetí kapitola, kde je rozebrána problematika daňové evidence. Co je jejím cílem, kdo ji může využívat a jakým způsobem se vlastně vede. Jsou zde charakterizovány příjmy, výdaje, způsob evidence majetku, zásob, pohledávek, závazků, mezd a v neposlední řadě také výhody a nevýhody daňové evidence.

Ústředním tématem čtvrté kapitoly je účetnictví, které je stále ještě i v nových publikacích občas nazýváno podvojným účetnictvím¹. Platná legislativa uvádí již jen pojem účetnictví, kterého se drží i tato práce. Jsou zde popisovány funkce účetnictví a základní principy, na základě kterých tento propracovaný systém stojí. Objektem zájmu této kapitoly jsou také finanční výkazy – rozvaha, výsledovka, přehled o peněžních tocích a přehled o změnách vlastního kapitálu. Podrobná pozornost je věnována i metodickým prvkům, které účetnictví využívá. Ty představuje T-účet, účtový rozvrh, zápis, hlavní kniha, účetní deník a předvaha. Jako poslední téma související s účetnictvím, je popisován proces účetní závěrky a uzávěrky.

Pátá kapitola seznamuje s procesem přechodu z daňové evidence na účetnictví. Jsou zde popsány dopady, které by mohly být pro podnikatele nepříjemné, a to jak daňové, tak administrativní. Pozornost je věnována také chybám, kterých se může podnikatel dopustit. Dále jsou uváděny jednotlivé kroky, kterými účetní jednotka při přechodu musí projít.

¹ například publikace Sedláček, J., *Daňová evidence podnikatelů 2007*. 4. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1909-2, str. 9

Šestá kapitola je zaměřená na praxi. Zabývá se konkrétní osobou samostatně výdělečně činnou, která si však nepřála být v práci uváděna, a tak je zde označen jako "podnikatel" či „pan XY“. Tento podnikatel, který právě zažívá rozšiřování své firmy, uvažuje o změně daňové evidence v účetnictví. Praktická část této diplomové práce zkoumá, zda pro něho bude přechod přijatelný, jak bude probíhat a jeho pozitiva a negativa. Dále pomýšlí na založení společnosti s ručením omezeným se svým synem, který je také osobou samostatně výdělečně činnou. Tato otázka je stručně řešena v závěru praktické části.

Cílem této práce je charakterizovat systém daňové evidence a účetnictví. Především objasnit rozdíly mezi nimi a umožnit pochopení jejich základních principů a fungování. Dále poskytnout návod pro přechod z daňové evidence na vedení účetnictví a upozornit na možné dopady. Hlavním úkolem praktické části je, poskytnout panu XY kvalitní informace a nabídnout nejlepší řešení jeho situace s přihlédnutím k budoucímu vývoji jeho firmy.

1. Vývoj účetnictví a současná situace v České republice

Seznamování s různými oblastmi lidského vědění se většinou počíná více či méně stručným přehledem historie či vývoje dané problematiky. V případě účetnictví se tento úvod často pomíjí a rozhodně to není proto, že by se mu lektoři či autoři různých publikací vyhýbali z důvodu neznalosti či pohodlnosti. Faktem je, že o vývoji účetnictví platí jedna věta, která je velice výstižná. Vývoj účetnictví jde ruku v ruce s vývojem podnikání.

System, který dnes nazýváme účetnictví, zachycuje procesy v podniku a podává o něm informace. Z toho je patrné, že se muselo nutně měnit s rozvojem samotného podnikání. Historie účetnictví sahá až do starověku (od 6.století), kdy byla evidována hospodářská činnost různých subjektů. Malé rodinné podniky se v průběhu staletí proměnily v nadnárodní korporace či větší společnosti v jejichž struktuře rozhodně není lehké se vyznat. System evidence, který používali, musel tyto změny umět reflektovat a nabýval na významu.

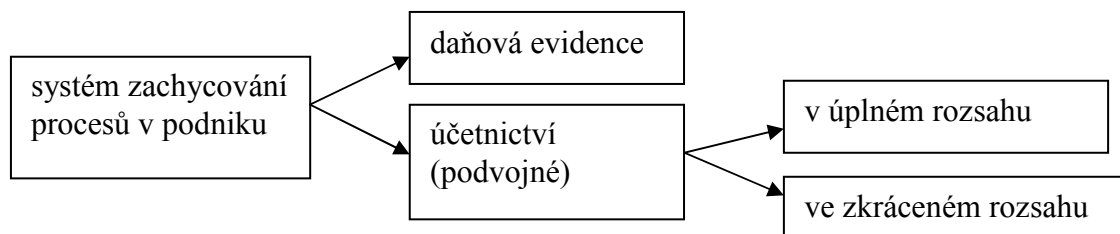
Jediné, co lze datovat přesněji, je první písemné popsání účetnictví, které proběhlo v knize italského mnicha Luca Pacioliho v roce 1494. Od poloviny 19. století bylo v Evropě účetnictví součástí právní úpravy ekonomického života a nabylo významu pro účely daní. Přemístíme-li se na území České republiky, pak je na místě, jmenovat knihu P.Kheil: Jednoduché účetnictví, která byla vydána v Praze pány Bursíkem a Kohoutem roku 1897.

[1]

Dnes poskytuje účetnictví informace nejen interním uživatelům podniku – vlastníkov, manažerům a zaměstnancům - pro jeho řízení a vyčíslení daní. Také slouží mnoha externím subjektům například jako důkazní prostředek při sporech, jako zdroj při rozhodování bank o poskytnutí úvěru či jiných služeb, investorům pomáhá při analýzách "zdraví" podniku, finančním úřadům a dalším státním orgánům při kontrolách aktivit podniku. Nelze opomenout ani odběratele a dodavatele, kteří chtějí mít jistotu, zda podnik splní své závazky ve formě včasného zaplacení a dodávky zboží či služby.

V České republice existují v současné době systémy, které umožňují zachycovat procesy v podniku. Jejich členění zachycuje následující obrázek.

Obr. 1

zdroj: vlastní zpracování

Účetnictví v ČR podstoupilo větší změnu 1.1.2004, kdy vstoupila v platnost novela zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, aby, v reakci na vstup ČR do Evropské Unie, zavedla účetní pravidla společná všem členským státům. Novela stanovila účetním jednotkám povinnost vedení účetnictví a současně zrušila jednoduché účetnictví, které bylo pro ostatní členy EU neznámým pojmem, a zavedla daňovou evidenci. Novelizovaný zákon o účetnictví stanovuje, kdo je oprávněn vést jaký druh systému evidence procesů v podniku. [2]

2. Legislativa upravující účetnictví a daňovou evidenci

Podkapitoly tohoto oddílu stručně seznamují s obsahem zákonů, které se vztahují k problematice daňové evidence (dále DE), účetnictví (dále Ú) a přechodu mezi těmito systémy a jsou aktuální pro rok 2008. Jelikož neznalost zákona, jak známo, neomlouvá, domnívám se, že by každý, kdo přichází do styku s účetnictvím či DE, měl mít v legislativě, která se ho týká, alespoň základní přehled.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví (v aktuálním znění)

Tento zákon je základní legislativní dílo vztahující se k účetnictví. Definiuje, kdo je účetní jednotkou, která musí účtovat o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv, dále o nákladech a výnosech a o výsledku hospodaření².

Jeho části se věnují rozsahu vedení účetnictví, účetním dokladům, zápisům a účetním knihám, účetní závěrce, způsobům oceňování, inventarizaci majetku a závazků a také úschově účetních záznamů. [12]

Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zák. č. 563/1991 Sb. (v aktuálním znění)

Vyhláška stanovuje podle zákona pro vedení účetnictví v plném a zjednodušeném rozsahu například způsob sestavování účetní závěrky a konsolidované účetní závěrky, účetní metody, směrnou účtovou osnovu či metody přechodu z daňové evidence na vedení účetnictví, s ohledem na zákon o daních z příjmů.

Konkretizuje se zde také obsahové vymezení některých položek rozvahy (například dlouhodobý nehmotný, hmotný a finanční majetek, zásoby, pohledávky, základní kapitál a další) a objasňují se zde některé položky výkazu zisku a ztráty. Jedna z hlav je věnována uspořádání a obsahovému vymezení přehledu o změnách vlastního kapitálu. [13]

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (v aktuálním znění)

Hlavním posláním účetnictví je věrné a poctivé zobrazení procesů v podniku a jeho finanční situace. Přičemž k jeho dalším stěžejním úkolům patří určení základu daně z

² Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, §2

příjmů. A právě z této funkce vyplývá povinnost respektovat požadavky zákona o daních z příjmů, které se často podstatně odlišují od ekonomické reality. Stává se, že podnikatelé vedou účetnictví hlavně k obrazu daňových zákonů, což jim sice může trochu usnadnit práci při zjišťování daňového základu, ale znehodnocuje informace, které lze z účetnictví získat pro účely efektivního vedení podniku. Proto se vedle finančního účetnictví vyvinulo ještě tzv. manažerské, které se zaměřuje na poskytování kvalitních informací pro potřeby řízení podnikových aktivit a nepodřizuje se daňovým zákonům. [3]

Paragrafy, které mají zvláště výrazný dopad na úpravu základu pro výpočet daně z příjmů, upravují položky, které jsou osvobozeny od daně (§19), snižující základ daně (§20), odčitatelné od základu daně (§34) a slevy na dani (§35). Dále jsou zde stanoveny sazby a způsoby výpočtu maximálních daňově uznatelných odpisů a výdaje (náklady), kterými lze snížit základ daně. To jsou, dle §24, odst.1, výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů, které se pro zjištění základu daně odečtou ve výši prokázané poplatníkem a ve výši stanovené zákonem o daních z příjmů a zvláštními předpisy. Poplatník tedy musí prokázat, že bez výdajů, které odečetl od základu daně, by nedosáhl zdaňovaných příjmů. Naopak paragraf 25 přímo stanovuje náklady, které pro daňové účely uznat nelze.

Tento zákon se ve své příloze č. 3, jejíž plné znění je obsahem přílohy č. 1 k této práci, vyjadřuje také k přechodu z DE na vedení Ú. Jedná se zejména o problém úpravy základu daně v roce změny evidenčního systému. [15]

České účetní standardy pro podnikatele

České účetní standardy navazují na zákon o účetnictví a vyhlášku č. 500/2002 Sb. . Každý ze standardů, kterých k 1.1.2009 existuje 23, se zabývá určitou oblastí účetnictví, dle které je i nazván. Jedná se například o ČÚS číslo 003 – Rezervy či 017 – Zúčtovací vztahy. Každý obsahuje vymezení oblasti, kterou se zabývá, popis účetních metod nebo postupy účtování. Jejich kompletní seznam tvoří přílohu č. 2.

Účetní standardy sladují používání účetních metod účetními jednotkami. Za jejich tvorbu, vydávání a registraci je zodpovědné ministerstvo financí, které je zveřejňuje ve Finančním zpravodaji. [1]

3. Daňová evidence

V první kapitole je řečeno, že pojem „daňová evidence“ se poprvé v české legislativě objevil v roce 2004. Důvodem této změny se stal český termín „jednoduché účetnictví“, který byl pro země EU matoucí a zavádějící. Pojem „účetnictví“ obsažený v tomto sousloví, je totiž v legislativě EU definován, kteréžto definici však české „jednoduché účetnictví“ neodpovídalo. Proto bylo nutné provést změnu, která přinesla nový a jednoduchý evidenční systém s názvem „Daňová evidence“.

Zákon o účetnictví definuje, kdo je účetní jednotkou a tudíž musí vést účetnictví. Subjekty, které do této kategorie nezapadají mohou vést DE či dobrovolně účetnictví. Otázku, kdy musí podnikatel začít vést účetnictví, řeší zákon o účetnictví, který stanovuje jako zlomovou hranici obrat 25 milionů Kč za rok. Obratem se zde rozumí souhrn výnosů nebo příjmů za uskutečněná plnění kromě těch, která jsou osvobozena od daně z přidané hodnoty bez nároku na odpočet daně. [14, 12]

DE je administrativně nenáročná a nikde není upraveno, jakou formou se má vést. Povinně se zachycují pouze peněžní toky, které bezprostředně souvisejí s podnikáním, a stav majetku a závazků podnikatele na konci zdaňovacího období. Následující podkapitoly podrobněji představí obsah DE a informace, které z ní lze získat. [2]

3.1. Evidence příjmů a výdajů

První věcí, kterou by měl podnikatel zvážit je, zda bude vůbec evidovat výdaje pro účely zjištění základu daně z příjmů. Dle zákona o daních z příjmů má totiž právo, uplatnit výdaje ve výši určitého procenta z příjmů. Jak vysoký je tento podíl, závisí na druhu činnosti, kterou podnikatel vykonává. Rozhodne-li se pro tuto variantu zjišťování výdajů, musí vést záznamy o příjmech a evidenci pohledávek souvisejících s výdělečnou činností. [15]

Příjmy mohou mít peněžní i nepeněžní podobu a podnikatel musí zachycovat ty, které jsou předmětem daně z příjmů. Pro tento účel se rozdělují na:

- a) peněžní příjmy,
- b) nepeněžní příjmy,
- c) příjmy dosažené směnou.

Daňovou evidenci zajímají pouze skutečné přítoky peněz. Například faktura vydaná podnikatelem se v evidenci projeví až poté, co jí odběratel zaplatí a ne ve chvíli, kdy je vystavena. Pokud podnikatel realizuje příjmy v cizí měně, je povinen je převést na Kč. K tomu může využít buď jednotný kurz, který se vyhláší na konci každého měsíce jako průměr směnného kurzu stanoveného ČNB, nebo kurzy devizového trhu uplatňované dle zákona o účetnictví. Těmi jsou:

- aktuální denní kurz ČNB,
- pevný kurz,
- kurz, za který byly valuty nakoupeny či prodány.

Rozhodne-li se podnikatel evidovat veškeré výdaje, vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů uvedené v §24 zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů (v aktuálním znění), bude oddělovat peněžní a nepeněžní daňové výdaje (například odpisy či tvorby rezerv).

Ideální formou evidence příjmů a výdajů je deník. Tento nástroj je určen pro podnikatele, kteří nejsou účetní jednotkou a neuplatňují výdaje procentem z příjmů. Každá hospodářská operace zabírá přesně jeden řádek. Do deníku příjmů a výdajů se zapisují minimálně následující údaje:

- datum uskutečnění transakce (zápisu do deníku),
- označení daňového dokladu,
- stručný popis transakce,
- přehled o celkových příjmech,
- přehled o příjmech, které jsou předmětem daně z příjmů v členění podle dílčích základů daně,

- přehled o přijaté a zaplacené dani z přidané hodnoty,
- přehled o celkových výdajích,
- přehled o výdajích, souvisejících s příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů,
- přehled o úpravách podle §23 a ostatních podle zákona o daních z příjmů, které zvyšují nebo snižují rozdíl mezi příjmy a výdaji za zdaňovací období.³

Podnikatel si může vybrat, zda bude vést deník v papírové podobě či elektronické podobě, k čemuž je často potřebné zakoupit software pro vedení daňové evidence. Pokud počet případů, které podnikatel eviduje, není velký, lze vytvořit deník i v podobě tabulky v Excelu. [15, 2]

3.2. Evidence pohledávek a závazků

Právní předpisy nijak neupravují evidenci pohledávek, ani neukládají podnikateli povinnost, zaznamenávat je. Jelikož však pohledávky představují nárok věřitele na úhradu dohodnuté sumy, měly by být registrovány, aby o nich měl podnikatel přehled. Jejich oceňování se řídí podle §5 odst. 9 zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů a je následující:

- jmenovitá hodnota,
- pořizovací cena,
- cena sjednaná pro účely daně dědické nebo darovací u pohledávky nabyté děděním nebo darem.

Aby byla evidence efektivní, měla by obsahovat informace o tom, jaké pohledávky podnikatel vlastní, v jaké výši a vůči komu. Závisí plně na firmě, jakou formou bude pohledávky registrovat. Obvyklými způsoby jsou:

- kniha pohledávek (kniha faktur vydaných),
- evidenční karty,
- počítačové soubory.

³ Sedláček, J., *Daňová evidence podnikatelů 2007*, 4. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1909-2, str. 19

Nejčastější druhy pohledávek, které by se měly zaznamenávat jsou:

- a) pohledávky z obchodních vztahů,
- b) pohledávky z poskytnutých záloh (např. zaměstnanci na služební cestu),
- c) pohledávky z poskytnutých půjček,
- d) pohledávky, které vyplývají z plnění povinností podnikatele podle zvláštních právních předpisů (např. evidence DPH na vstupu).

V příloze č. 5 se nachází příklad formy knihy pohledávek, která poskytuje dostatečný přehled o finančních nárocích věřitele.

Závazky představují povinnost dlužníka zaplatit do určitého data dohodnutou částku. Podnikatel je musí evidovat, ale právní předpisy nechávají volnost v tom, kolik a jaké druhy evidencí se povedou. V úvahu přicházejí standardní nástroje, jakými jsou kniha závazků, evidenční karty či jiné nosiče informací.

Oceňování závazků se může uskutečňovat buď jmenovitou hodnotou (při jejich vzniku), nebo pořizovací cenou (při jejich převzetí). Pohledávky ani závazky v cizí měně se povinně nepřepočítávají na tuzemskou měnu v průběhu roku. Na konci zdaňovacího období se musí převést na Kč buď jednotným kursem vyhlášeným Ministerstvem financí ČR, nebo aktuálním kursem ČNB.

Evidence závazků musí podat informaci o druhu závazku, jeho výši a vůči komu je. Zachycují se:

- a) závazky z obchodních vztahů,
- b) závazky z přijatých záloh,
- c) závazky z přijatých půjček a úvěrů,
- d) závazky vůči státním institucím (evidence DPH, či spotřební daně na výstupu),
- e) ostatní závazky (např. nájemné, leasingové splátky).

Pohledávky a závazky lze vzájemně započítávat podle §358 – 364 obchodního zákoníku. Podnikatel si také může vést platební kalendář, díky kterému se lépe vyzná v pravidelných platbách, což mu usnadňuje řízení jeho finančních toků. [2]

3.3. Evidence zásob

I v této oblasti má podnikatel ponechané široké pole pro vlastní nápady. Dle charakteru své činnosti by měl zvážit, jak podrobně bude zásoby evidovat, aby s tím neztrácel příliš mnoho času a neprodukoval vyšší náklady.

Zásoby by se v podniku neměly příliš dlouho zdržovat (předpokládá se do jednoho roku) a na rozdíl od dlouhodobého majetku se přímo spotřebovávají. Zásoby jsou charakterizovány ve vyhlášce k zákonu o účetnictví a toto vymezení platí i pro DE. Patří sem:

- materiál (suroviny, pomocné látky, náhradní díly, ...),
- nedokončená výroba a polotovary,
- výrobky (věci vlastní výroby určené k prodeji či vlastní spotřebě),
- zvířata (na výkrm, ryby, kožešinová zvířata,..),
- zboží.

Podnikatel oceňuje zásoby podle toho, jakým způsobem je nabyt. Tabulka 1 uvádí všechny čtyři možnosti, které lze použít. Nakupuje-li podnikatel zásoby (např. zboží či materiál) v cizí měně, musí je do DE promítnout v Kč. Přepočítá je ke dni uskutečnění účetního případu za pomoci jednoho z kurzů, které jsou uvedeny v podkapitole 3.1 .

Tab. 1 Způsoby oceňování zásob

<i>Způsob pořízení zásoby</i>	<i>Ocenění</i>	<i>Právní úprava</i>
Úplatné nabytí (koupě)	Požizovací cena	§ 7b zák. č. 586/92 Sb., (§25 odst. 4 zák. č. 563/91 Sb., §49 vyhl. č. 500/02 Sb.)
Pořízení ve vlastní režii	Vlastní náklady	§ 7b zák. č. 586/92 Sb., (§25 odst. 4 zák. č. 563/91 Sb.)
Nabytí darováním nebo děděním	Cena zjištěná pro účely daně dědické a darovací	§ 7b zák. č. 586/92 Sb.
Vklad do obchodního majetku	Požizovací cena nebo reprodukční pořizovací cena	§29 zák. č. 586/92 Sb.

zdroj: Sedláček, J., *Daňová evidence podnikatelů 2007*, 4. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. str. 55

Vhodný nástroj pro evidenci zásob představují skladní karty, kde je vhodné zachycovat název (popis) majetku, datum pořízení, cenu, počet jednotek a datum a způsob vyřazení. K tomu podnikatelé často využívají počítače a vhodný software. K poslednímu dni zdaňovacího období je podnikatel povinen, zjistit skutečný stav zásob a vystavit o tom zápis. Případné rozdíly se pak při zahrnování do DE řídí §24 a §25 zákona o daních z příjmů. [2,3]

3.4. Evidence dlouhodobého majetku

Dlouhodobý majetek je charakteristický životností delší než jeden rok a postupným spotřebováváním. Jelikož náklady musí časově a věcně souviset s účetním obdobím, nelze proto výdaje na tento majetek hned a v celé výši zařadit do nákladů. Těmi se stávají postupně formou odpisů.

Kategorii dlouhodobý majetek dělíme následujícím způsobem, přičemž ve vyhlášce 500/2002 Sb. k zákonu o účetnictví je přesně definováno, co každá skupina zahrnuje:

- dlouhodobý hmotný majetek,

- dlouhodobý nehmotný majetek,
- dlouhodobý finanční majetek.

Prvním krokem při zařazování majetku do evidence, je zvolení způsobu jeho ocenění. Pro tyto účely jsou vyhrazeny stejné možnosti, které existují i v účetnictví. Podnikatel může podle způsobu pořízení volit mezi:

- pořizovací cenou (zejména pokud je majetek nabyt koupí),
- vlastními náklady (majetek vytvořen vlastní činností),
- reprodukční pořizovací cenou (např: cenu určuje odhadce),
- hodnotou nesplacené pohledávky zajištěné převodem práva, a to u hmotného movitého majetku, který zůstává ve vlastnictví věřitele,
- cenou darovaného či zděděného majetku stanovená pro účely daně dědické a darovací, pokud od nabytí neuplynula doba delší než 5 let (pokud ano, použije se reprodukční cena).

Nákup dlouhodobého majetku nebývá levnou záležitostí. Proto se podnikateli vyplatí vést pečlivou evidenci, která poskytuje dostatek informací. Pro DE není přesně vymezeno, co všechno musí obsahovat, nicméně nejlepší je, držet se pravidel, která platí pro účetní jednotky, operující v soustavě účetnictví. Podnikatel, který používá k vedení DE počítač s příslušným softwarem zjistí, že mu program nabízí evidenční kartu, kterou stačí jen vyplnit. Její minimální obsahovou náplň tvoří následující informace:

- název nebo popis majetku (případně inventární číslo),
- ocenění,
- způsob a datum pořízení či uvedení do užívání,
- určení odpisové skupiny a volba způsobu daňových odpisů,
- částky daňových odpisů za zdaňovací období,
- způsob a datum vyřazení.

Důležitým pojmem, již zmíněným v souvislosti s dlouhodobým majetkem, jsou odpisy. Obvykle se promítají do daňové evidence (či účtují) na konci roku a vyjadřují částečné opotřebenění dlouhodobého majetku, které se má zahrnout do nákladů. Odpisy tedy vyjadřují zastarávání a opotřebovávání majetku a ztrátu jeho hodnoty na trhu. Z charakteristických

rysů některých druhů majetku však vyplývá, že by bylo nelogické, aby jejich hodnota vstupovala do nákladů, když ve skutečnosti jejich tržní cena roste (či majitel doufá, že bude růst). To se týká:

- umělecká díla, sbírky a předměty kulturní hodnoty,
- pozemky,
- dlouhodobý finanční majetek (zde se předpokládá, že podnikatel ho shromáždil za účelem zhodnocení svých finančních prostředků).

Další majetek, který je vyloučen z odpisování, je obsahem §27 zákona o daních z příjmů.

Daňové odpisy, které představují maximální částku, **jenž** může vstoupit do daňově uznatelných nákladů, prováděné v rámci DE, se ničím neliší od těch, které zachycuje účetní jednotka. Upravuje je zákon o daních z příjmů, který je dělí na dvě skupiny:

- a) rovnoměrné (lineární) odpisování,
- b) zrychlené odpisování.

Firma si může vybrat, který způsob zvolí s výjimkami uvedenými v §30 odst. 12 zákona o daních z příjmů, ale své rozhodnutí nesmí po provedení prvního odpisu už měnit. Dále mohou být vedeny účetní odpisy, které by měly odrážet skutečné opotřebení majetku. Podnikatel by tak měl získat lepší přehled o tom, kdy by měl obnovovat svůj dlouhodobý majetek. Účetní odpisy mohou být odvozeny například od počtu kilometrů, které firemní automobil skutečně měsíčně najede, či kolik hodin stroj měsíčně pracuje.

Rovnoměrné odpisování odvozuje svůj název od skutečnosti, že ve všech letech odpisování, kromě prvního, jsou částky putující do daňových nákladů stejně vysoké, čemuž odpovídá i vzorec 3.4.1, znázorňující jejich výpočet.

$$O = V_c * \frac{\text{Roční odpisová sazba}}{100} \quad (3.4.1)$$

V_cvstupní cena

Zrychlené odpisování je charakteristické zprvu vzestupnými částkami odpisů, které zhruba v polovině odpisového období začnou klesat. Z toho důvodu je také složitější způsob výpočtu ve vzorci 3.4.2 a 3.4.3 .

$$\text{první rok odepisování: } O1 = \frac{Vc}{K1} \quad (3.4.2)$$

K1....koeficient pro první rok odepisování

$$\text{další roky odepisování: } O2 = \frac{2 * ZC}{K2 - n} \quad (3.4.3)$$

K2....koeficient pro další roky odepisování

ZC....zůstatková cena

n.....počet let odepisování

Zůstatková cena představuje rozdíl mezi vstupní cenou a oprávkami, které jsou součtem již realizovaných odpisů. Roční odpisová sazba i koeficienty pro zrychlené odepisování (případně pro odpisy ze vstupní ceny zvýšené o technické zhodnocení) jsou určeny zákonem o daních z příjmů.

Poslední etapa, které se nevyhne žádný dlouhodobý majetek, je vyřazení z provozu. Většina věcí v průběhu času buď fyzicky či morálně zastarává a je potřeba pořizovat nové, modernější. Jak se vyřazení dlouhodobého majetku projeví v DE, záleží na způsobu, kterým se ho podnikatel zbavil. Tím může být:

- prodej,
- darování,
- škoda či manko,
- likvidace po uplynutí doby jeho životnosti,
- přearování do osobního užívání.

Prodej dlouhodobého majetku může nastat v době, kdy ještě existuje nějaká jeho zůstatková cena, nebo kdy už je plně zahrnut v nákladech formou odpisů. Pokud k prodeji dochází při první situaci, může podnikatel uplatnit do nákladů ještě polovinu ročního daňového odpisu a zůstatkovou cenu. Proti tomu pochopitelně vykáže příjem z této transakce. Pokud je majetek cele odepsán, zahrneme pouze prodejní cenu do příjmů. Prodává-li se majetek, který je vyřazen z odpisování, pak lze uplatnit náklady maximálně do výše jeho pořizovací ceny.

Daruje-li podnikatel majetek, může uplatnit jako náklad polovinu ročního odpisu, ale nikoliv zůstatkovou cenu. Zároveň mu zákon o daních z příjmů umožňuje, odečíst hodnotu daru od základu daně, ale pouze poskytne-li ho osobám, vyjmenovaným v §15, odst. 1. Hodnota daru současně musí přesáhnout 2% ze základu daně anebo alespoň 1000Kč. Nejvýše lze odečíst 10% ze základu daně.

Zjistí-li podnikatel manko na dlouhodobém majetku, může do nákladů promítnout polovinu ročního daňového odpisu. Zůstatkovou cenu může zahrnout tehdy, předepíše-li manko či škodu někomu k náhradě, a to maximálně do výše této náhrady.

V případě škody v důsledku živelní pohromy, či způsobené neznámým pachatelem (potvrzené od policie) lze zahrnout do nákladů jak poloviční daňový odpis, tak celou zůstatkovou cenu. Pokud podnikatel obdrží pojistné plnění, zahrne ho jako příjem.

Pokud se vyřazuje majetek v důsledku likvidace, musí firma sepsat likvidační protokol a může uplatnit daňový výdaj ve výši poloviny daňového odpisu. Polovinu odpisu je možné uplatnit i při převedení majetku do osobního užívání.

3.5. Krátkodobý finanční majetek a rezervy

Vyhláška č.500/2002 Sb. definuje krátkodobý finanční majetek jako:

- peníze (koruny, valuty),
- účty v bankách,

- krátkodobé cenné papíry a podíly (např. cenné papíry určené k obchodování, které nebude firma držet déle, než jeden rok). [13]

Pro zachycení krátkodobého finančního majetku se používá takzvaná korunová a valutová (pokud operuje s cizí měnou) pokladna, přičemž firma může volit mezi dvěma způsoby evidence:

- a) v deníku příjmů a výdajů,
- b) samostatně za jednotlivé pokladny (na konci zdaňovacího období obě pokladny sečte).

Předtištěný deník příjmů a výdajů lze koupit v papírové podobě, nebo elektronické jako součást speciálního softwaru. Deník příjmů a výdajů zachycuje veškeré finanční transakce, které:

- se uskutečnily před zahájením podnikání (př. poplatek za živnostenský list),
- nastaly v průběhu zdaňovacího období,
- souvisejí s uzavřením deníku příjmů a výdajů.

Zákon o daních z příjmů nepředepisuje povinnou formu vedení pokladny. Podnikatel může volit i v případě evidence cizí měny. Valutové příjmy a výdaje mohou být zaznamenávány buď v cizí měně v průběhu zdaňovacího období a na konci přepočítány jednotným kursem, nebo převáděny na korunu již v průběhu roku kursem devizového trhu.

Má-li podnikatel naplánovanou určitou rozsáhlejší investiční akci, na kterou musí delší dobu šetřit finanční prostředky, může vytvářet rezervy. Obecně si každá firma podle potřeby může ponechávat rezervní prostředky, na co uzná za vhodné. Pokud je však chce promítnout do daňové evidence jako výdaje, musí dodržet veškerá ustanovení zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů (v aktuálním znění). Zde je uvedeno, na co přesně může podnikatel rezervu vytvářet, aby byla daňově uznatelná a maximální doba její tvorby.

Nejčastější se vyskytuje rezerva na opravy hmotného majetku. Může ji tvořit pouze subjekt, který má k majetku vlastnické právo nebo právo hospodaření. Nájemce tvoří

rezervu jen tehdy, je-li k tomu smluvně zavázán. Aby byla tato rezerva daňově uznatelná, musí se podnikatel řídit § 7 zákona o rezervách. Pro nejefektivnější zachycená rezerv (tvorby i čerpání) slouží karta rezerv. Podnikatel musí mít na paměti, že nebude-li oprava zahájena nejpozději ve zdaňovacím období následujícím po zdaňovacím období, ve kterém se předpokládalo zahájení opravy, rezerva se v tomto následujícím období zruší ve prospěch výnosů. [2, 16]

3.6. Evidence mezd, jízd a stravného

Podnikatel může zaměstnávat pracovníky na základě pracovní smlouvy, dohody o pracovní činnosti či o provedení práce. V takovém případě má povinnosti vůči zaměstnanci vyplývající ze zákoníku práce a další vůči státním institucím (např. výpočet záloh na daň z příjmů), které jsou zakotveny v zákoně o daních z příjmů a zákoně o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

Evidence mezd se vede pomocí mzdových listů, které musí obsahovat informace pro účely výpočtu mzdy. Dále musí podnikatel evidovat údaje, které vyplývají z pracovně právních vztahů v tzv. osobních složkách, které slouží hlavně pro zjišťování důchodového pojištění.

Záznamy, které podnikatel vede o občanech pro účely důchodového pojištění musí obsahovat tyto údaje:

- příjmení (včetně všech dřívějších příjmení), jméno, datum a místo narození, stav a místo trvalého pobytu, státní občanství,
- rodné číslo,
- vznik a skončení pracovního poměru nebo jiného vztahu k organizaci, který zakládá účast na důchodovém pojištění,
- vyměřovací základ pro stanovení pojistného na sociální zabezpečení za příslušná rozhodná období (dle zákona č.589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti),
- kalendářní dobu, po kterou občan pobíral dávky nemocenského pojištění nahrazující příjem z výdělečné činnosti,

- a jiné.⁴

Informace pro výpočet mzdy, vedené v mzdových listech, by měly, včetně prvních třech bodů v předešlém výčtu, obsahovat:

- údaje a potvrzení, nutná pro uznání poplatníkovra nároku na odečtení nezdanitelných částek od základu daně a výše těchto částek,
- měsíční údaje o:
 - předepsaných částkách mezd,
 - částkách osvobozených od daně,
 - jednotlivém pojistném,
 - základu pro výpočet zálohy na daň (či pro daně podle zvláštní sazby) a výši této zálohy,
 - nezdanitelných částkách,
 - zdanitelných mzdách,
 - měsíčního daňového zvýhodnění, slevy na dani, atd. [2, 15]

Podnikatel je povinen uschovávat mzdové listy či účetní záznamy o údajích potřebných pro účely důchodového pojištění (osobní složky) po dobu 30 let. Zaměstnavatel musí vést také evidenční list pro každého zaměstnance za kalendářní rok a jeho stejnopis uschovávat 3 roky. Přičemž se řídí zákonem o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (v aktuálním znění). [18]

Většina podnikatelů nemůže provádět svou práci bez použití dopravního prostředku. Výdaje na jeho provoz mohou být zahrnuty do daňových, pokud bude z motorového vozidla zaplácena silniční daň a bude vedena evidence jízd (nejčastější a nejpraktičtější je kniha jízd).

⁴ § 37 odst. 1, zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, [online]. Dostupné z < <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-582-1991-sb-o-organizaci-a-provadeni-socialniho-zabezpeceni/ctreti-hdruha/> >

V jaké výši se budou náklady na použití motorového vozidla promítat do základu daně, vyplývá z následující tabulky 2.

Tab. 2 - Náhrady jízdného při použití motorového vozidla podnikatelem

<i>Druh evidence vozidla</i>	<i>Daňově uznatelný náklad</i>
Vozidlo zahrnuté v obchodním majetku či v nájmu	Skutečná spotřeba pohonných hmot (dále PHM), doložená doklady o nákupu a evidencí jízd, odpis
Vozidlo, které bylo zahrnuto v obchodním majetku, nebo pořizováno na finanční leasing a nájemné bylo uplatněno jako daňový výdaj	Náhrada PHM
Vozidlo, které nikdy nebylo součástí obchodního majetku	Základní náhrada a náhrada za spotřebu PHM

zdroj: § 24 odst.2 písm. k) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Sedláček, J., *Daňová evidence podnikatelů 2007*, 4. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. str. 72

Základní náhradou se rozumí sazba za užití (opotřebení) motorového vozidla na 1 km, která je každý rok stanovena vyhláškou. Pro rok 2008 je to vyhláška č. 357/2007 Sb.

Náhrada za spotřebu pohonných hmot je částka, vyjadřující průměrnou cenu PHM, kterou také stanovuje výše zmíněná vyhláška. Ta se násobí počtem ujetých kilometrů a průměrnou spotřebou vozidla (obvykle uvedená v technickém průkazu vozidla, nebo se zjistí z pokynu MF) a dělí se 100.

Důležitou položku v daňových výdajích osoby samostatně výdělečně činné může tvořit i stravné. Jeho uplatňování se striktně řídí zákoníkem práce, přičemž sazby stravného každý rok upravuje ministerstvo práce a sociálních věcí prostřednictvím vyhlášky. Cestuje-li OSVČ do zahraničí, má také právo na stravné, pokud jeho pobyt tam přesáhne 12h. Jeho výše se řídí zemí, kde podnikatel pracovně pobýval.

3.7. Evidence daně z přidané hodnoty

Podnikatel se povinně stává plátcem DPH, pokud jeho obrat přesáhl za nejbližších 12 předcházejících po sobě jdoucích kalendářních měsíců částku 1 000 000 Kč, nebo hodnota zboží, pořízeného v jiném členském státě, přesáhla 326 000 Kč bez daně. Pokud se firma chce stát plátcem DPH z vlastního rozhodnutí, neexistují žádné podmínky, které by jí v tom bránily.

Stane-li se podnikatel plátcem daně, musí dodržovat veškerá ustanovení zákona o dani z přidané hodnoty. Ten také stanovuje délku zdaňovacího období podle velikosti obratu se může jednat o kalendářní čtvrtletí nebo měsíc. [14]

Evidence DPH může být vedena v rámci knihy pohledávek a závazků nebo odděleně. V každém případě musí obsahovat údaje, které umožní vypočítat daňovou povinnost či odpočet a budou průkazné.

3.8. Operace prováděné v daňové evidenci na konci zdaňovacího období

Veškeré kroky, které se uskutečňují na konci zdaňovacího období, směřují k určení základu pro výpočet daně z příjmu. Zvláště se sečtou zdanitelné příjmy a výdaje v deníku. Kniha pohledávek a závazků poskytne informace o neuhrazených fakturách, bankovní výpisy o konečném stavu na účtech a pokladna o stavu hotovosti. Zjistí se stavy i v ostatních složkách daňové evidence a kursové rozdíly v případě valut a účtů v cizích měnách.

Daňový základ se dále upraví o další zdanitelné příjmy a daňové výdaje, které jsou nepeněžními toky. Tyto operace se musí dít v souladu se zákonem o daních z příjmů a jedná se například o:

- čerpání či tvorba zákonných rezerv,
- odpisy hmotného majetku,
- příjmy či výdaje ze zápočtu pohledávek a další.

3.9. Výhody a nevýhody daňové evidence

Jak již bylo zmíněno, DE není tak náročná na administrativu a podnikatelé se obvykle tolik neobávají, vést ji sami, na rozdíl od účetnictví.

Vznikne-li pohledávka v účetnictví, je zachycena jako výnos, aniž by musela být zaplacená. To může způsobit situaci, kdy je hospodářský výsledek odlišný od skutečného stavu finančních prostředků a vypočítaná daň z příjmu tak může podnikateli zkomplikovat jeho finanční situaci. DE před tímto stavem chrání tím, že zachycuje pro určení základu daně pouze reálné přírůstky a úbytky peněz. Pohledávky jsou evidovány, ale do základu daně vstupují až po zaplacení jako příjmy.

Rozrůstá-li se firma, stoupá náročnost manažerského rozhodování, které má zásadní vliv na budoucí chod podniku. DE stačí podnikateli, který nepotřebuje pro řízení firmy čerpat ze svého evidenčního systému podrobnější informace, ale stačí mu například úhrny výdajů, příjmů, stavy zásob na skladě a zůstatek bankovního účtu. Při představě firmy, která zaměstnává 15 pracovníků, realizuje desítky účetních operací denně a ve výsledku tvoří obrat 15 milionů Kč ročně, je daňová evidence, bez ohledu na to, jak pečlivě bude vedena a jaké různé dodatečné evidenční knihy a jiné způsoby budou využívány, pro manažera stále nedostatečným zdrojem, který nebude schopen včas a v plné kvalitě dodávat potřebné informace.

V daňové evidenci je mnohé nepovinné či jen velice volně upravené v zákoně. Pro někoho to může představovat výhodu, ale jsou i typy podnikatelů, kteří díky tomu mají sklony, nepovinné údaje pomíjet a informace, které by se jim mohly v budoucnu hodit, se tak ztratí v nenávratnu. Někteří, hlavně na začátku podnikání, ani vlastně nevědí, co by se jim mohlo hodit zaznamenávat. To může způsobit řadu nepříjemností a nedorozumění.

4. Účetnictví

Cílem této kapitoly je představit základní principy účetnictví a objasnit nástroje (účty, evidenční knihy, rozvaha, atd.), díky kterým tento systém funguje. Není zde usilováno o podání návodu na účtování jednotlivých hospodářských operací či přímo o výuku, jak vést účetnictví. Pozornost je věnována také výkazům, které se v účetnictví povinně či dobrovolně vyhotovují. Z nich může podnikatel čerpat množství informací pro rozhodování. Poslední dvě kapitoly se věnují, stejně jako v části o daňové evidenci, operacím souvisejícím s koncem účetního období a výhodám a nevýhodám účetnictví.

Kdo tedy musí vést účetnictví? Již bylo zmíněno, že pokud podnikatel dosáhne obrátu 25 mil. Kč za rok, musí začít vést účetnictví. Tato povinnost platí i pro fyzické osoby, které jsou zapsány v obchodním rejstříku, a to bez ohledu na obrat. Dále účetnictví mohou vést všichni podnikatelé, kteří se tak rozhodnou.

4.1. **Účetnictví v legislativním rámci ČR**

Kromě legislativy, která je obsahem druhé kapitoly, ovlivňují účetnictví ještě obchodní zákoník a normy upravující daně, cla, pojistné na sociální a zdravotní pojištění, obchodně a občansko právní, daňové, pracovně právní vztahy atd. [3]

Standardním typem je účetnictví podvojně, které se podle současné legislativní terminologie nazývá „účetnictví“. Novela zákona o účetnictví, která platí od 1.1.2004, ale nabízí určitým subjektům, definovaným v tomto zákoně, možnost vést účetnictví ve zjednodušeném rozsahu. Rozsah a úlevy této verze účetnictví stanovuje § 13a. [12]

Účetnictví funguje na principu akruální báze, což ho zásadním způsobem odlišuje od DE. Akruální účetnictví zachycuje náklady a výnosy bezprostředně po jejich vzniku a to bez ohledu na to, zda došlo i k pohybu finančních prostředků. Hospodářský výsledek (zisk či ztráta) se tak vypočítává jako rozdíl nákladů a výnosů a ne příjmů a výdajů, jak je tomu u DE. [3]

4.2. Funkce účetnictví

Účetnictví existuje proto, aby různým lidem a státním i soukromým institucím poskytovalo informace o fungování určitého podniku a aby podalo jeho věrný a poctivý obraz . Pod tímto výrokem se skrývá škála využití účetních dat:

- pro kontrolu hospodaření ze strany finančních úřadů, auditorů, akcionářů, atd.,
- pro rozhodování managementu firmy,
- pro přehled o veškerém majetku firmy, o zásobách, materiálu, atd.
- pro banky a jiné finanční instituce, aby zvážily půjčku firmě či jiné operace,
- pro zjištění základu daně z příjmů,
- pro vytváření prognóz do budoucnosti,
- jako důkazní prostředky při vedení sporů.

4.3. Účetní principy

Kategorii účetní principy lze chápat ze dvou hledisek. Za prvé jako obecně uznávané zásady, některé zakotvené i v zákoně o účetnictví, které by měly zajišťovat, aby účetnictví skutečně plnilo své funkce. A za druhé jako metody, které se reálně v účetnictví využívají, aby bylo zajištěno dodržování výše zmíněných zásad.

Obecně uznávanými účetními zásadami rozumíme například:

1. věrné a poctivé zobrazení skutečnosti,
2. zásada opatrnosti,
3. zásada účetního období (účtujeme pouze to, co věcně a časově souvisí s uzavřeným účetním obdobím),
4. zásada účetní jednotky (dále ú.j.) – povinnost vést účetnictví z hlediska jedné ú.j.,
5. předpoklad trvání podniku i v budoucnosti,
6. oceňování v historických cenách,
7. navazování konečných a zahajovacích rozvah (zásada bilanční kontinuity),
8. periodické zjišťování výsledku hospodaření,
9. zásada vymezení okamžiku realizace,

10. zásada konzistence mezi účetními obdobími – mohou se porovnávat období, pokud jsou dodržovány stejné metody, způsoby oceňování, atd. [5]

Metody, které účetní reálně využívají, jsou především:

- bilanční princip (více v podkapitole „Rozvaha“),
- princip podvojnosti (Částka odpovídající hospodářské operaci se zapíše na dva různé účty, a to tak, že u každého na jinou stranu.) a souvztažnosti účtů (Hospodářská operace se zaúčtuje na dva účty, které se pro to nejlépe hodí),
- princip dokumentace (Účetnictví zachycuje skutečnost prostřednictvím dokumentů zvaných účetní doklady. Ty jsou základní podmínkou jeho průkaznosti.)

Kromě výše uvedených účetních principů existují ještě základní požadavky na účetnictví, které jsou vyjmenovány v § 8 zákona o účetnictví jako následující:

- správnost, úplnost, průkaznost, srozumitelnost, přehlednost a trvalost (co se týče účetních záznamů).

Informace z účetnictví tvoří důležitou základnu pro rozhodování mnoha subjektů, ať už v externím či interním vztahu k podniku. Bohužel, pokud se člověk rozhodne zneužít svého postavení a manipulovat s účetními daty (například účetní, auditor či manažer), cestu si vždy najde. Pokud jsou účetní výstupy nevhodně ovlivňovány, může to mít fatální důsledky pro podnik i jeho okolí. A i když existují účetní standardy, předpisy a metody, které jsou koncipovány proto, aby nekalým zásahům zabránily, každý subjekt analyzující účetní data a provádějící rozhodování na jejich základě, by měl brát v potaz výše zmíněná rizika a nezapomínat na racionální úvahu a velice opatrný přístup.

4.4. Finanční výkazy účetnictví

Finanční výkazy jsou komplexním zdrojem informací o podniku. Nejdou sice do velkých podrobností, ale odpovídají na základní otázky, které zajímají každého podnikatele. Jaký je můj hospodářský výsledek? Jakou hodnotu má můj majetek? Kolik dlužím svým věřitelům? Jak vysoké daně zaplatím? A mnohé další.

Následující podkapitoly pojednávají o povinně (rozvaha, výsledovka) a dobrovolně (přehled o peněžních tocích a o změnách vlastního kapitálu) sestavovaných výkazech, které jsou součástí účetní závěrky. Pochopitelně nikdo nezakazuje účetní jednotce, aby si v případě potřeby, vyhotovovala jednotlivé výkazy častěji v průběhu roku.

4.4.1 Rozvaha

Rozvaha, nebo-li bilance, je stěžejním výkazem účetnictví. Přehledně, většinou v podobě tabulky, zobrazuje seznam majetku (aktiv), který firma vlastní a finančních zdrojů (pasiv), ze kterých byl pořízen. V podstatě tedy znázorňuje dvojí pohled účetnictví na firemní majetek:

- a) forma majetku (př. hrušky na skladě) = aktiva,
- b) finanční zdroj (př. závazek zaplatit za hrušky) = pasiva.

Základní vlastností rozvahy je rovnost aktiv a pasiv, což je označováno jako „základní bilanční rovnice“. Ta je zastřešujícím prvkem celého účetního procesu. Změní-li se totiž některá z položek aktiv (či pasiv), musí se tato změna promítnout podvojně tak, aby došlo k vyrovnání obou stran rozvahy. Obsah bilance stručně představuje vše, o čem podnik účtuje. Obrázek 2 znázorňuje stručný obsah rozvahy a vyjadřuje rovnost aktiv a pasiv. Rozvaha je dokument, schopný ukázat stavy jednotlivých položek pouze k určitému datu, a proto by se kvůli zachycení každé hospodářské operace musela měnit, což by bylo nepraktické a nepřehledné. Proto je nazývána výkazem statickým.. Zde tedy nastupuje účetnictví, schopné zaznamenávat hospodářské operace průběžně místo rozvahy.

Podle toho, kdy se rozvaha sestavuje, rozlišujeme:

- zahajovací rozvahu – vytváří se při založení podniku,
- počáteční rozvahu – vyhotovuje se k počátku účetního období,
- konečnou rozvahu – sestavuje se nejen ke konci účetního období, ale i při ukončení činnosti či při mimořádných okolnostech.

Obr. 2

ROZVAHA	
AKTIVA	PASIVA
<p>I. Dlouhodobá aktiva</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hmotný majetek 2. Nehmotný majetek 3. Finanční majetek dlouhodobé povahy <p>II. Oběžná aktiva</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zásoby 2. Pohledávky 3. Finanční majetek krátkodobé povahy 4. Peněžní prostředky <p>III. Přejídná aktiva</p>	<p>I. Vlastní kapitál</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Základní kapitál 2. Rezervní, účelové fondy 3. Nerozdělený zisk 4. Neuhrzená ztráta (-) <p>II. Závazky</p> <ul style="list-style-type: none"> - splatné do 1 roku - splatné nad 1 rok <p>III. Rezervy</p> <p>IV. Přejídná pasiva</p>
Aktiva celkem == Pasiva celkem	

zdroj: Kovaníková, D., *ABEDECA účetních znalostí pro každého*, 17. vyd. Praha: Polygon, 2007. str. 16

Jednotlivé položky rozvahy jsou obsahově vymezeny ve vyhlášce č. 500/2002 Sb. a v Českých účetních standardech (dále ČÚS). Následující řádky tedy obsahují pouze stručné vysvětlení některých pojmů:

- a) Dlouhodobá aktiva – musí mít použitelnost delší než jeden rok a podle zákona o daních z příjmů nesmí být jejich pořizovací cena nižší než 40 000 Kč. Při používání nemění svou podobu a jejich pořizovací cena nevstupuje do nákladů naráz, nýbrž poměrnou částkou – odpisem, který vyjadřuje roční opotřebení dlouhodobého aktiva. Do této kategorie zapadá i technické zhodnocení.

- b) Oběžná aktiva – by se neměla v podniku zdržovat déle než jeden rok. Tento majetek má určitý oběžný cyklus, který se opakuje. Délka a fáze tohoto koloběhu závisí na druhu činnosti podniku a na schopnosti managementu efektivně organizovat vnitropodnikový chod. Oběžné aktivum může měnit svou podobu, z polotovaru se stává hotový výrobek. Pokud se firma zabývá pouze obchodní činností, cyklus sestává z převzetí zboží, uskladnění, vyskladnění a prodeje.
- c) Přechodná aktiva a pasiva – umožňují zachycovat určité skutečnosti, které věcně a časově souvisejí s daným účetním obdobím, ale nemohou být zařazeny do žádné jiné kategorie. Podporují tak věrné a poctivé zobrazení podniku. Jedná se například o nájemné placené pozadu a je to problematika časového rozlišení a dohadných položek.
- d) Vlastní kapitál – označuje veškeré vlastní zdroje, které má podnikatel k dispozici, ať už byly do firmy vloženy (základní kapitál) nebo vygenerovány fungováním společnosti (zisk po zdanění).
- e) Závazky – jsou cizí finanční prostředky, které podnikatel může využívat a do jisté doby musí splatit. Přičemž by mělo platit, že půjčky se splatností jeden a více let se využívají především na financování dlouhodobých investic.
- f) Rezervy – se vytvářejí zahrnutím do nákladů, čímž se vlastně snižuje vykázaný zisk. Většinou jsou tvořeny na případná reálná rizika související s podnikáním nebo na přesně vymezené účely (opravy majetku). Více o rezervách v kapitole 3.5.

4.4.2 Výkaz zisku a ztráty

Tento výkaz, jak jeho název napovídá, slouží pro zjištění výsledku hospodaření (dále VH) společnosti. Výsledovka, což je pouze jiné jméno tohoto dokumentu, podává informace o struktuře výnosů a nákladů a jejich výši.

Struktura výsledovky závisí na tom, zda je sestavována v druhovém členění nákladů či účelovém. Vyhláška k zákonu o účetnictví umožňuje obě varianty, přičemž v ČR je obvyklejší první. Výsledovka je uspořádána tak, aby bylo možné vyčíslit zisk či ztrátu z provozní a finanční činnosti podniku zvlášť, určit VH za běžnou činnost a následně

vyčíslit výsledek z mimořádných výnosů a nákladů. Poté se z těchto veličin vypočítá celkový výsledek hospodaření za účetní období.

4.4.3 Přehled o peněžních tocích

Tento výkaz je dobrovolnou součástí účetní závěrky a často se zmiňuje pod názvem cash flow (dále CF). Při sestavování tohoto dokumentu by měl mít každý podnikatel na paměti, že náklady a čas, které této činnosti věnuje, musí být úměrné užitečnosti informací, které získá.

Hlavní podstatou CF je zachytit stavy peněžních prostředků (včetně cenin) a peněžních ekvivalentů mezi počátkem a koncem účetního období. Peněžní ekvivalenty jsou definovány ve vyhlášce jako:

„krátkodobý likvidní finanční majetek, který je snadno a pohotově směnitelný za předem známou částku peněžních prostředků a u tohoto majetku se nepředpokládají významné změny hodnoty v čase. Za peněžní ekvivalenty se považují například dlouhodobé peněžní úložky s nejvýše tříměsíční výpovědní lhůtou a likvidní cenné papíry k obchodování na veřejném trhu.“⁵

CF zachycuje pohyb peněžních prostředků, na rozdíl od výsledovky, která analyzuje výnosy a náklady, a díky tomu poskytuje reálný obraz o platební schopnosti podniku, který může sice vykazovat zisk, ale ve skutečnosti čelit problémům se solventností. Z cash flow musí být jasně vidět, proč došlo ke změně výše peněžních prostředků, aby mohl manažer na tomto poli efektivně zasahovat.

Existují dvě metody pro sestavení CF – přímá a nepřímá. O obou se zmiňuje vyhláška k zákonu o účetnictví.

⁵ § 40 odst. 2 vyhlášky č. 505/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zák. č. 563/1991 Sb.

1. Přímá metoda – je založena na sledování skutečných příjmů a výdajů, což vyžaduje například zřízení analytické za účelem sestavení CF nebo dodatečnou analýzu příslušných účetních operací.
2. Nepřímá metoda – vychází se z hospodářského výsledku, který je upravován o nepeněžní operace. Těmi jsou buď náklady, které nejsou výdaji, nebo výnosy, které nejsou příjmy. [6, 13]

4.4.4 Přehled o změnách vlastního kapitálu

Tento výkaz podává informace o příčinách zvýšení či snížení složek vlastního kapitálu mezi dvěma rozvahovými dny. Změnám VK předchází řada operací, které by měly být v tomto dokumentu popsány. Žádný předpis nestanovuje, jak má přehled vypadat, ale jistě je vhodné, rozepsat jednotlivé položky vlastního kapitálu a uvést počáteční a konečné stavy a typy uskutečněných operací.

4.5. Nástroje používané v účetnictví

Tato kapitola obsahuje popis základních nástrojů, pomocí kterých se v průběhu účetního období zachycují hospodářské operace. Znalost jejich úlohy je klíčové pro pochopení celého systému účetnictví. Jedná se o účet a účtový rozvrh, účetní zápisy, hlavní knihu, knihy analytické evidence a účetní deník. Stěžejní jsou také dva základní nástroje pro kontrolu účetnictví z různých hledisek – předvaha a inventarizace.

4.5.1 Účet a účtový rozvrh

Účet je základní prostředek, který umožňuje zachycovat účetní operaci. Tento nástroj v podstatě rozkládá jednotlivé položky rozvahy tak, aby bylo možné evidovat hospodářské procesy bez nutnosti neustále měnit bilanci. Účty, které takto vzniknou z rozvahy nazýváme jednoduše a logicky rozvahové účty. Ty se dále dělí podle toho, kterou stranu

rozvahy reprezentují na účty aktivní a pasivní. Jak se na nich zachycují počáteční stavy z rozvahy, přírůstky a úbytky během roku a konečné stavy, znázorňuje obrázek 3.

Obr. 3 Účty aktiv a pasiv

MD	Účet aktiv	D	MD	Účet pasiv	D
Počáteční stav				Počáteční stav	
Přírůstky	Úbytky		Úbytky	Přírůstky	
součet MD	součet D		součet MD	součet D	
konečný stav				konečný stav	

zdroj: vlastní zpracování

Účty jsou znázorněny v takzvané T-formě, která umožňuje lépe vidět a pochopit jejich fungování. Každý účet má dvě strany – „Má dáti“ (MD, Debet, Na vrub) a „Dal“ (D, Kredit, Ve prostěch). V kapitole 4.3 je zmíněno, že každá účetní operace se zapisuje na dva účty (podvojnost) a u každého na jinou stranu. Je to logické, neboť se tím přeneseně vyvažují strany rozvahy a funguje pak rovnost aktiv a pasiv. Sečteme-li na účtu zvlášť přírůstky a úbytky, bez počátečního stavu, dostaneme veličinu, která se nazývá obrát. Každý účet musí mít své jméno (např. „pokladna“) a v praxi se ještě označuje číselným kódem.

Základním finančním výkazem podniku, který je sestavován a analyzován, je také výkaz zisků a ztrát. Získáme-li z účtů aktiv a pasiv informace pro sestavení rozvahy, musí existovat také takové, ze kterých bude možno dát dohromady výsledovku. K tomu slouží účty výsledkové, které odděleně sledují náklady a výnosy.

Rozvahové a výsledkové účty se dále dělí podle toho, zda zachycují všechny účetní případy svého druhu nebo pouze některé specifické. První „souhrnné“ účty se nazývají syntetické a druhé „specifické“ analytické. Příkladem může jít řada účtů – odběratelé, zásoby, pokladna, atd. Na syntetickém účtu „odběratelé“ jsou zachycovány všechny obchodní pohledávky. V ekonomické realitě se vyskytuje mnoho firem, které spolupracují

s desítkami odběratelů, a je tedy určitě na místě, vést analytické účty například podle jejich jmen či názvů firem. Zásoby zase mohou analytické účty rozdělovat podle druhů zásob na skladě. Analytická evidence, kterou analytické účty tvoří, je ve spojení s vymoženostmi počítačové techniky nepostradatelný nástroj usnadňující kontrolu, přehlednost a řízení firmy.

Účetní jednotka může pracovat s desítkami syntetických účtů a je důležité, aby o nich měla přehled a měla přesně definován jejich obsah. K tomu slouží úctový rozvrh, kde jsou rozvahové i výsledkové účty uspořádány v rámci účtových skupin směrné účtové osnovy. Směrná účtová osnova je přílohou vyhlášky k zákonu o účetnictví a stanovuje účtové skupiny, z kterých musí ú. j. při sestavování účtového rozvrhu vycházet. [13]

4.5.2 Účetní zápis

Vznikne-li hospodářská operace, která je doložena účetním dokladem či jiným průkazným prostředkem, zachycuje se v účetnictví pomocí účetního zápisu. Ten musí obsahovat takové informace, aby z něho bylo možné daný hospodářský jev identifikovat. Obvykle se kromě peněžní částky uvádí číslo dokladu, datum a popis účetního případu. Účetní zápisy se provádějí do účetních knih, přičemž zákon o účetnictví stanovuje:

- a) do deníku se zápisy uskutečňují z hlediska chronologického (časového),
- b) v hlavní knize jsou se zápisy uspořádávají z hlediska věcného (systematicky).

Účetní zápis musí být podvojný, což znamená, že stejný je u jednoho účtu na straně „má dáti“ a u jiného na straně „dal“. Pokud se účetní splete, může chybné zápisy opravit opravným účetním zápisem, který však nesmí ohrozit úplnost, průkaznost, správnost, srozumitelnost a přehlednost účetnictví a věrné zobrazení skutečnosti. Účetní jednotka musí provádět účetní zápisy průběžně po vyhotovení účetního dokladu a nesmí je zachycovat mimo účetní knihy. [12]

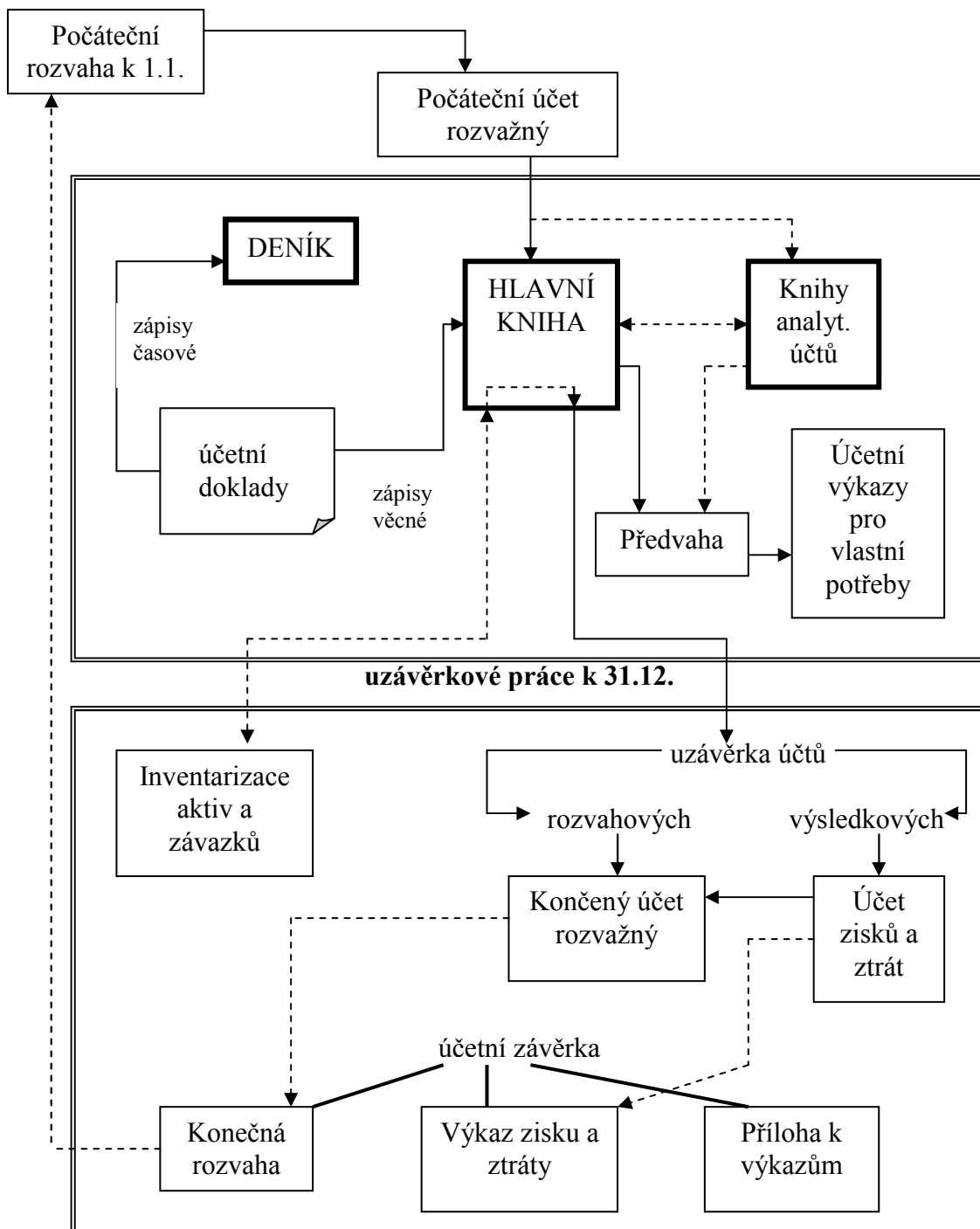
Často kladenou otázkou, jak určit ty správné dva účty, na které by se měl provést účetní zápis, lze řešit dvěma způsoby. Lze se bezmyšlenkovitě naučit, na jaké účty se jednotlivé účetní operace zachycují, nebo logickou úvahou a respektováním dále uvedených základních pravidel, dojít ke správnému výsledku. Pravidla identifikace účtů:

1. U většiny účetních případů je bezpečně známa jedna strana účetního zápisu (například: při nákupu materiálu na fakturu je logické, že se nutně musí zvýšit účet „pořízení materiálu“, což se v případě tohoto účtu aktiv stane zápisem na stranu MD).
2. Jak již bylo řečeno, součet stran Má dáti a Dal se musí rovnat, proto je nutné, najít odpovídající protiúčet. Existují pouze tyto možnosti:
 - понíží se jiný druh majetku (aktiv),
 - zvýší se strana pasiv – buď závazky či vlastní kapitál.
3. Na základě logické úvahy a charakteru operace budou z možností eliminována špatná řešení a vybráno správné. První možností by bylo snížení jiného druhu majetku na straně aktiv. To by připadalo v úvahu pouze ve chvíli, kdyby materiál byl zaplacen hotově a ponížila se pokladna. Zvýšení vlastního kapitálu na straně pasiv na první pohled nepřipadá v úvahu, protože materiál byl zakoupen (uzavřena kupní smlouva – faktura), což nemá žádné spojení s vlastním kapitálem. Další možnost na straně pasiv, která se nabízí, je zvýšení závazků. Jelikož materiál byl zakoupen, ale nebylo za něj zaplaceno, vznikl závazek z obchodního vztahu. Tato možnost je správná.

Pro celkovou představu o určování správných účtů, na které zachycovat jevy, které se v podniku odehrávají, by byl jistě třeba hlubší výklad, ale tato problematika je nad rámec této práce.

Obrázek 4 znázorňuje, v jakých knihách se účetní zápisy uskutečňují a jakým způsobem pak ovlivňují veškeré účetní práce a výstupy. Je z něj zároveň jasně patrné, jaké jsou vztahy mezi účetními knihami a předvahou, o kterých pojednávají následující podkapitoly, a jaké informace se z nich získávají.

Obr. 4 Účetní práce

zdroj: Kovanicová, D., *ABEDECA účetních znalostí pro každého*, 17. vyd. Praha: Polygon, 2007. str. 45

4.5.3 Hlavní kniha a knihy analytické evidence

Pojmenování „kniha“ zůstal tomuto účetnímu nástroji z doby, kdy se ještě hospodářské jevy zachycovaly v papírových knihách a nikoli v počítačových pamětech. Nová technologie se sice prosadila, ale starý název zůstal a dodržují ho i různé softwary zaměřené na vedení účetnictví.

Termín „hlavní kniha“ označuje vlastně soubor syntetických účtů, na kterých firma vede své hospodářské aktivity, a které jsou obsaženy v účetním rozvrhu. Na obrázku 4 je znázorněno, že zápisy do hlavní knihy se dějí z věcného hlediska, což vyjadřuje fakt, že je důležité, zapsat daný účetní případ na správný syntetický účet, který je obsažen v hlavní knize, a že není důležité časové hledisko, které je hlavním kritériem při zápisech do deníku.

Syntetické účty, které jsou částmi hlavní knihy, musí minimálně obsahovat tyto informace:

- a) zůstatky účtů ke dni otevření hlavní knihy,
- b) minimálně měsíční obraty strany Má dáti a Dal všech účtů,
- c) zůstatky účtů ke dni účetní závěrky. [12]

Hlavní kniha může mít formu buď účtového listu (nezáleží, zda se vede ručně či vznikne jako sestava účetního programu) nebo být spojena s předvahou.

Spojení hlavní knihy a obratové předvahy je velice výhodné pro podniky, které realizují tisíce účetních případů měsíčně, protože je zde neustále k dispozici sloupec obsahující obraty za aktuální měsíční období. Účetní je tak schopen mnohem rychleji poskytnout majiteli (manažerovi) potřebné informace.

Z názvu lze vyvodit, že knihy analytické evidence v sobě ukrývají soubor analytických účtů, které rozvádějí účty syntetické. Vytváření analytických účtů se řídí následujícími hledisky, pokud už nejsou zohledněny v rámci syntetického účtu:

- a) členění podle jednotlivých druhů majetku, hmotně odpovědných osob a míst uložení či umístění při účtování o majetku. Odděleně se sleduje majetek zatížený zástavním právem nebo věcným břemenem, popřípadě převedené nebo poskytnuté

zajištění. U pohledávek je členění podle jednotlivých dlužníků; u cenných papírů se na analytických účtech sledují cenné papíry v umořovacím řízení,

- b) členění závazků podle jednotlivých věřitelů,
- c) členění podle časového hlediska u pohledávek a závazků, to je na krátkodobé nebo dlouhodobé pohledávky a závazky,
- d) členění na českou a cizí měnu v případech stanovených v zákoně o účetnictví,
- e) členění podle položek účetní závěrky (včetně požadavků na sestavení přílohy),
- f) členění pro daňové účely; tzn. pro transformaci účetního výsledku hospodaření před zdaněním na daňový základ vymezený zákonem o daních z příjmů, zejména pokud jde o výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů a zdaňované příjmy pro potřeby daně z přidané hodnoty, spotřebních daní apod.,
- g) členění pro potřeby zúčtování s institucemi sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění,
- h) členění z hlediska potřeb finančního řízení účetní jednotky,
- i) členění podle požadavků externích uživatelů údajů z účetnictví, zejména bank, burz, orgánů státní statistiky.⁶

Knihy analytických účtů jsou tedy přímo napojeny na hlavní knihu, jak vyplývá i z obrázku 4. S pomocí počítačové techniky si firma může dovolit, vést tyto knihy skutečně pečlivě a také z nich efektivně získávat potřebné výstupy. Musí se však dbát na rovnováhu mezi skutečnou hodnotou informací, které z knih analytické evidence plynou, a náklady na jejich vedení. Obzvláště používání účetních softwarů může svádět k nadměrnému „rozpitvávání“ syntetických účtů, což není ani nákladově ani časově efektivní.

4.5.4 Účetní deník

Deník je spolu s hlavní knihou základní prostředek k zachycování hospodářských jevů. Název této účetní pomůcky dává tušit, že by se zde měly zapisovat operace, které se za jednotlivé dny udály. Ve větších firmách, kde se vyskytnou desítky účetních jevů za den, se deník skutečně každým dnem plní, jinak by se nahromadilo obrovské množství operací.

⁶ Český účetní standard pro podnikatele č.001 Účty a zásady účtování na účtech, odst. 2.2.1

U malých podniků je běžná praxe taková, že se pečlivě shromažďují účetní doklady, podle kterých se jednotlivé operace do deníku například každý měsíc zanáší.

Základní zásadou, která nesmí být porušována, je uskutečňování zápisů do deníku z hlediska chronologického, jak je znázorněno i na obrázku 4. Nezáleží tedy, čeho se účetní případ týká, ale kdy se uskutečnil. Díky tomu můžeme zjistit, jaké operace nastaly za určité období a také, zda nějaké nebyly opomenuty v hlavní knize.

Deník má důležitou kontrolní funkci v tom smyslu, že pokud je proveden součet peněžních částek v deníku (deníkový obrat) za určité sledované účetní období, musí se tento obrat shodovat se součtem obrátů Má dáti a přirozeně tedy také Dal účtů hlavní knihy.

Základní informace, které by měl deník poskytnout, jsou následující:

- datum uskutečnění účetního případu,
- označení dokladu – zpravidla číselným kódem a zkratkou, označující druh dokladu,
- stručný popis účetní operace,
- označení účtů, na které se účtovalo do hlavní knihy,
- částka.

Příklad zápisu do deníku nabízí následující obrázek.

Obr. 5 – Příklad zápisu do účetního deníku

Datum	Doklad	Popis operace	Účet	Kč MD	Kč D
13.5.2xxx	FV/2	Faktura vystavená odběrateli za zboží			
		- vznik pohledávky vůči odběrateli	311	20.000,-	
		- výnos z prodeje zboží	604		20.000,-

zdroj: vlastní zpracování

4.5.5 Předvaha

Předvaha je velice užitečným a základním kontrolním nástrojem účetnictví. Porovnává obraty stran MD a D všech účtů hlavní knihy a deníkový obrat za určité zvolené období.

Zmíněné obraty se musí rovnat, jinak je po formální stránce v účetnictví chyba. Předvaha je schopná odhalit:

- chybějící účetní doklad, který nevstoupil do zpracování (mohl být zanesen do deníku, ale zapomenut v hlavní knize),
- špatně dodržený princip podvojnosti účetních zápisů,
- rozdílnou peněžní částku, zapsanou na různých stranách účtu.

Jelikož se zde pracuje s obraty, nazývá se někdy tento účetní nástroj obratová předvaha. Dále je možné se setkat s obratovou a zůstatkovou předvahou, která zahrnuje i počáteční a konečné stavy účtů. Obrázek 6 znázorňuje informace, které lze z běžné předvahy zjistit.

Obr. 6 Vzor předvahy

PŘEDVAHA										
Číslo, název účtu	Poč. stav k 1.1.		Obraty od 1.1.		Poč. stav k BM		Obraty za BM		Konečný stav	
	MD	D	MD	D	MD	D	MD	D	MD	D
Celkem	$\Sigma MD = \Sigma D$		$\Sigma MD = \Sigma D$		$\Sigma MD = \Sigma D$		$\Sigma MD = \Sigma D$		$\Sigma MD = \Sigma D$	

Zdroj: Kovanicová, D., *ABEDECA účetních znalostí pro každého*, 17. vyd. Praha: Polygon, 2007. s. 39

Výše bylo řečeno, že předvaha dokáže odhalit formální chyby v účetnictví. Ty však ani zdaleka nejsou jedinými, které se mohou objevit. Dále se mohou vyskytnout chyby, které ohrožují věrohodnost a věcnou správnost účetnictví, které v předvaze zjistit nelze, jako například:

- špatně zvolená souvztažnost účtů,
- nesprávné částky, zapsané na obou stranách účtů,
- úmyslné či nedbalé jednání pracovníků (či majitele firmy), které ovlivňuje účetnictví a tím ho vzdaluje od věrného a poctivého zobrazení skutečnosti.

4.5.6 Inventarizace

Inventarizace je trochu náročnější než vytvoření předvahy, zato umožňuje postihnout právě ty účetní chyby, které z předvahové tabulky zjistit nelze. Pomocí inventarizace lze ověřit, zda je účetnictví věcně správné, což znamená, zjistit skutečný stav majetku a závazků podniku a porovnat ho se stavem, který nabízí účetní záznamy. Základní skutečnosti, které se inventarizace týkají, jsou definovány v zákoně o účetnictví.

Cílem inventarizace je, zjistit věcné chyby – rozdíly mezi skutečností a účetním světem. Proto prvním logickým krokem v tomto procesu je inventura, v jejímž průběhu se zjišťuje skutečnost. Fyzicky se kontroluje vše, co je možné. Počítají se reálné zásoby, obhlíží se hmotný majetek, atd. A dokladově se ověřují závazky a další složky majetku, které nelze postihnout fyzickou inventurou. Vše, co se inventurou zjistí, se zapisuje do inventurních soupisů. Následně se reálný a účetní stav porovná a zjistí se inventarizační rozdíly, které se dle potřeby prošetří, objasní a zanesou do účetnictví. Inventarizačními rozdíly se zabývá ČÚS č. 007.

Inventarizace se provádí minimálně jednou ročně, a to k okamžiku sestavování účetní závěrky. Účetní jednotka se může také rozhodnout pro vykonání průběžné inventarizace během účetního období, ale musí splnit ustanovení zákona o účetnictví.

4.6. Operace prováděné na konci účetního období

Tato kapitola je rozdělena do dvou stručných podkapitol, „Účetní uzávěrka“ a „Účetní závěrka“, které přibližují postup prací souvisejících s koncem účetního období. Základní zákonné normy, které tento proces ovlivňují, jsou:

- zákon o účetnictví č. 563/1991 Sb. (v aktuálním znění),
- vyhláška č.500/2002 Sb.,
- ČÚS č. 001 – 023.

Jelikož se během této procedury zjišťuje daňová povinnost, musí být dodržován zákon o daních z příjmů, zákon o DPH a mnohé další.

4.6.1 Účetní uzávěrka

Uzávěrka je souborem finálních účetních prací, které je třeba na konci účetního období vykonat, aby byl zajištěn věrný a poctivý obraz skutečnosti v účetnictví. Účetní nesmí nic opomenout, protože data, která pomocí účetní uzávěrky získá, jsou stěžejním materiálem k vytvoření výkazů účetní závěrky.

V podstatě se uzávěrková činnost může shrnout do následujících základních bodů:

1. kontrola účetnictví – zda je vše řádně a správně zaúčtováno,
2. zaúčtování speciálních případů k rozvahovému dni – zanést do účetnictví inventarizační rozdíly; zajistit, aby do účetnictví vstoupily pouze náklady a výnosy s daným účetním obdobím související; zaúčtovat odpisy; a mnoho dalších operací,
3. vypočítat daň z příjmů a zpracovat daňové přiznání,
4. uzavřít účetní knihy – zjistit zůstatky všech účtů a převést je na účet zisků a ztrát (v případě výsledkových účtů) a na konečný účet rozvažný (v případě rozvahových účtů),
5. zajistit bilanční kontinuitu – stavy v rozvaze k poslednímu dni účetního období musí být shodné se stavy počáteční rozvahy následujícího období. Po zjištění konečných stavů rozvahových účtů a jejich převodu na konečný účet rozvažný, se tytéž zůstatky převedou do nastávajícího účetního období pomocí počátečního účtu rozvažného.

4.6.2 Účetní závěrka

Účetní závěrka bezprostředně navazuje na účetní uzávěrku. V této etapě se sestavují důležité účetní výkazy, které jsou podrobněji přiblíženy v kapitole 4.4. Povinnou součástí účetní závěrky jsou:

- rozvaha (viz kapitola 4.4.1),
- výkaz zisku a ztráty (viz kapitola 4.4.2),
- příloha k účetním výkazům.

Příloha k účetním výkazům má za úkol, doplňovat a objasňovat informace, obsažené v bilanci, výsledovce a případně v dalších dvou výkazech, přehledu o peněžních tocích, přehledu o změnách vlastního kapitálu, které jsou nepovinnými součástmi účetní závěrky. Její přesný obsah vymezuje vyhláška k zákonu o účetnictví.

Rozlišují se různé druhy účetní závěrky:

- ⟨ řádná – sestavována jednou ročně k poslednímu dni účetního období,
 - ⟨ mimořádná – ve všech ostatních mimořádných situacích.
-
- ⟨ v plném rozsahu – se všemi náležitostmi, které jsou výše jmenovány,
 - ⟨ ve zkráceném rozsahu – mohou sestavovat pouze ty účetní jednotky, které nemusí mít účetní závěrku prověřenou auditorem (akciové společnosti musí mít vždy závěrku v plném rozsahu).

Celý proces účetní uzávěrky a závěrky se může na první pohled zdát složitý, ale vzhledem k tomu, že se dnes používá k vedení účetnictví téměř výlučně počítačová technika a účetní softwary značně zjednodušují situaci, tak není třeba se ho zbytečně obávat. Účetní musí dbát toho, že ke všem krokům, provedeným během závěrečných operací, musí mít příslušné účetní doklady a je také nutné je ověřovat. [4,8,12]

4.7. Výhody a nevýhody účetnictví

Hlavní výhodou účetnictví je jistě velké množství informací, které z něj lze získat. Ty mohou podnikateli pomáhat při rozhodování v různých oblastech (finance, zásoby, materiál...). Někdy se objevují problémy, protože podnikatelé neumí využít informační potenciál, který se v účetnictví skrývá, a vnímají tento systém pouze jako evidenci svých firemních aktivit. Díky počítačové technice lze z účetnictví zjistit potřebné informace v krátké době a vytvářet z nich například grafy, tabulky či časové řady.

Říká se, že všechno zlé je pro něco dobré. Mnozí nacházejí na účetnictví „zlé“, že je hodně legislativně regulováno a tak existuje mnohonásobně více povinností, které musí být účetní jednotku splněny než je tomu u DE. Nesporným „dobrem“ na tomto „zlu“ je fakt, že díky

tomu jsou někteří podnikatelé, kteří jinak mají „od přírody“ sklony k „chaosu“ a „nepořádku“, přinuceni k určité minimální pečlivosti ve vedení evidence svých hospodářských aktivit. Díky tomu ani oni nepřijdou o možnost, získat cenné informace.

Jako nevýhoda účetnictví se často uvádí administrativní náročnost a složitost celého systému. V těchto bodech je daňová evidence nesrovnatelně jednodušší. Realita je jistě taková, že většina podnikatelů nemá čas ani potřebné znalosti, aby si vedli účetnictví sami. Tato situace se dá řešit buď vytvořením pracovního místa pro účetní, nebo si nechat vést účetnictví externí firmou. Pokud by však podnikatel měl zájem proniknout do systému účetnictví, určitě se toho nemusí nijak obávat. Existuje řada publikací a kurzů, které se zabývají problematikou „účetnictví pro podnikatele“.

Značnou nevýhodou účetnictví je fakt, že pohledávky i závazky z obchodních vztahů se v okamžiku vzniku promítají do výnosů a nákladů bez ohledu na to, zda byly uhrazeny. To následně zkresluje vypočítaný výsledek hospodaření a tudíž i výši daně z příjmů. Může se stát, že firma vykazuje účetní zisk, ale ve skutečnosti nemusí žádné peníze mít. Tuto situaci se snaží napravovat „přehled o peněžních tocích“, který však firmy povinně sestavovat nemusí.

5. Přechod z daňové evidence na vedení účetnictví

K přeměně evidenčního systému mohou podnikatele přinutit různé okolnosti. Nejčastěji je to však určitě zákon o účetnictví, který ukládá povinnost vedení účetnictví všem právnických osobám, takže pokud se FO rozhodne změnit v PO, automaticky musí přejít na vedení účetnictví. Dále je tu výše zmíněná hranice 25 mil. Kč obratu za rok, při jejímž překročení musí FO začít vést účetnictví. Může se i stát, že podnikatel sám uzná výhody účetnictví a začne ho vést dobrovolně.

Tato kapitola nejprve charakterizuje účetní i daňové dopady přechodu. Dále popisuje proces, kterým musí projít DE, aby se přeměnila na účetnictví a upozorňuje na chyby, které se v průběhu mohou stát.

5.1. Daňový dopad přechodu

Optimální chvíle pro změnu je na konci zdaňovacího období – na konci roku. K 31.12. ukončit daňovou evidenci a od 1.1. zachycovat hospodářské jevy v účetnictví. Tedy ke konci roku se ještě v DE vypočítá daň z příjmů a veškeré daňové dopady se projeví až v prvním roce vedení účetnictví. I když ne nezbytně. Dále je zmíněno, jaké opatření je možné udělat, aby tyto dopady byly co nejmenší.

Účetnictví pracuje s pojmy „výnos“ a „náklad“, přičemž samotný fyzický přesun peněz v podobě „příjmů“ a „výdajů“ není tolik důležitý. Základ daně se zjišťuje rozdílem mezi výnosy a náklady, které se definují:

- výnos = v penězích vyjádřená částka, kterou podnik získal z veškerých svých činností za určité období, bez ohledu na to, zda byla v tomto období zaplacená,
- náklad = v penězích vyjádřená částka za to, co podnik spotřeboval ke své činnosti, která znamená současný či budoucí výdej peněz.

Daňový dopad při přechodu z DE na vedení Ú se tedy děje tehdy, kdy výnos není zároveň příjmem a náklad výdajem. Většina účetních případů je stejně daňově účinná či neúčinná

v DE i v Ú. Oba evidenční systémy dodržují paragrafy 23, 24 a 25 zákona o daních z příjmů. Rozdíl nastává pouze v následujících případech:

- a) zásoby na skladě,
- b) neuhrazené daňové závazky,
- c) neuhrazené daňové pohledávky,
- d) poskytnuté zálohy (mimo záloh na majetek),
- e) přijaté zálohy.

Účetnictví zachycuje ve výnosech a nákladech, a tedy do základu daně, situace, které by i daňová evidence ve chvíli pohybu peněžních prostředků zahrnula do výpočtu daně z příjmů. Takže se nejedná o žádné dodatečné zdanění. V podstatě lze říci, že DE pouze oddaluje moment zahrnutí určitých položek do daňového základu.

Cena zásob na skladě zvyšuje v momentě přechodu z DE na Ú daňový základ, protože systém podvojného účetnictví by je zahrnul do výnosů při jejich vzniku. Při prodeji zásob se pak účtují dvě události:

1. prodejní cena zásob se zahrne do výnosů,
2. zásoby se vyskladní v původní (skladní) ceně, přičemž tato operace se účtuje do nákladů.

Daňové pohledávky zvyšují základ daně, protože v účetnictví jsou výnosem a závazky ho naopak snižují, protože jsou nákladem. Poskytnuté zálohy zvyšují základ daně a přijaté naopak. Daňový dopad při přechodu lze tedy nejvíce zmírnit, pokud podnik nemá příliš zásob na skladě (optimalizovat zásoby) a mnoho neuhrazených pohledávek. V případech podniků, pro které by bylo zvýšení daně kvůli zásobám a pohledávkám opravdu citelné, lze daňový dopad zmírnit rozložením do devíti zdaňovacích období, následujících po zahájení účetnictví. Dále by měl podnikatel dbát na vymáhání nepromlčených pohledávek, popřípadě může využít možnost postoupení pohledávky nebo od začátku vedení účetnictví má právo na odpis pohledávek.

Pokud by tedy podnik neměl žádné zásoby a daňové závazky a pohledávky a nic jiného, co má vliv na daňový základ, daňový dopad při přechodu z DE na vedení Ú by byl nulový. [9]

5.2. Postup převodu daňové evidence na vedení účetnictví

Následující strany popisují činnosti, které vedou k převodu DE na Ú a uvádějí nástroje, kterých se v této situaci využívá.

Uzavření daňové evidence

Když je jasně stanoven datum přechodu z DE na Ú, musí být provedena velice důkladná inventura. Pokud firma přechází na vedení Ú k počátku nového účetního období, je nutné vyrovnat inventarizační rozdíly ještě v daňové evidenci. Podnikatel si musí uvědomit, že různé případy, které se v DE zachycují mimo evidenci- například v pomocných knihách – mají v účetnictví místo v hlavní knize. Proto je nutné provést současně s inventurou celkovou kontrolu majetku firmy. Zkontrolovat pohledávky, a ty, které nejsou promlčené, přihlásit k soudu. Pročistit sklady od nízko-obrátkových zásob, které je mnohdy výhodnější prodat za symbolickou cenu, než je převádět do účetnictví a tím zvyšovat budoucí daňový základ. Pozornost by měla směřovat i k dlouhodobému majetku, který by měl být vyřazen, pokud k podnikání již neslouží a nebude. Vyřazení stačí doložit protokolem. Dokladová inventarizace podá informace o neuhrazených daních, sociálním a zdravotním pojištění, poplatcích, cestovním a dalších skutečnostech.

Z celkové kontroly daňové evidence musí být zachyceny konečné stavy jednotlivých složek majetku a závazků.

Sestavení převodového můstku mezi daňovou evidencí a účetnictvím

Pomocí převodového můstku se veškerá data z DE přetransformávají na data účetní. K převodovému můstku může být doložen „Protokol převodu“, například v podobě tabulky vytvořené v Excelu, jejíž možná podoba je zachycena v příloze č. 3. Převodový můstek by měl být doplněn o „Prohlášení účetní jednotky“, kde se doznává, že při přechodu nebyly zatajeny žádné položky majetku a závazků, které se vztahují k činnosti účetní jednotky. Toto prohlášení stvrzují zodpovědné osoby svým podpisem. Nakonec musí být sestavena počáteční hlavní kniha a počáteční rozvaha, které dokládají převodový můstek.

Převodový můstek obsahuje účtování MD a Dal syntetických rozvahových a podrozvahových účtů a uvádí, zda daná částka bude mít dopad na daňový základ (kolonka ZD = základ daně, v příloze č.3). Z údajů v převodovém můstku se tvoří počáteční hlavní kniha a rozvaha. V hlavní knize musí platit rovnost stran MD a Dal a základní vlastností rozvahy je bilanční rovnost: aktiva = pasiva. Aby tato vyrovnanost byla dodržena, rozdíl mezi součty stran MD a Dal v převodovém můstku se převede na jednu ze stran účtu 491 – Účet individuálního podnikatele. Účet 491 se v převodovém můstku používá také pro zachycení osobních vkladů a výběrů podnikatele a převádí se sem i zisk či ztráta.

U časového rozlišení nákladů a výnosů se při přechodu z DE na vedení Ú musí rozlišovat:

- a) částky, které již byly součástí základu daně v DE, se nemusí v převodovém můstku vůbec promítnout (ale je dobré je evidovat),
- b) částky, které časově a věcně souvisejí s obdobím, následujícím po změně účetního systému, se zaúčtují na účty časového rozlišení, pokud už nebyly zahrnuty a zdaněny v DE.

Časové rozlišení nákladů a výnosů se týká takových hospodářských operací, kdy je za něco placeno (nebo inkasováno) předem či pozadu, bez ohledu na účetní období ke kterému případ časově patří. Jedná se například o předem placené nájemné, předem placenou reklamu na více účetních obdobích, atd.

Analytické členění účtů

Při vyhotovování převodového můstku, nebo po něm, může účetní přistoupit k rozčlenění syntetických účtů na analytické, pokud to považuje pro podnik za efektivní. Je velice výhodné, vytvořit si soubor analytických účtů již při přechodu na účetnictví, jelikož se poté syntetické účty nemusí dodatečně rozúčtovat a také s předkontacemi na již zaúčtovaných dokladech nebudou problémy. Ve fázi zaúčtovávání převodového můstku do podvojného účetnictví, se již s analytickými účty bude počítat, což představuje méně práce v budoucnosti.

Zaučtování do účetnictví a kontrola správnosti přechodu

V této fázi přechodu se účetní chystá zaneš veškerá zjištěná data do systému účetnictví. Převodový můstek zde slouží jako doklad, na jehož základě se zaučtují počáteční stavy do hlavní knihy. Podle vyhlášky k zákonu o účetnictví by se při přechodu z DE na vedení Ú měl jako protiúčet pro zanesení počátečních stavů použít účet 491. Některé účetní systémy však trvají na účtu 701 – Počáteční účet rozvažný. V tom případě se používá 701 a jako konečná operace vznikne zápis převodu zůstatku účtu 701 na 491.

Pokud účetní jednotka využívá program, který trvá na podvojném zápisu i pro podrozvahové účty, použije účet ze skupiny 79.

Kontrola by měla být schopná odhalit jak účetní, tak daňové nesprávnosti. Nejčastější chyby, které při převodu nastávají:

- chybné navedení počátečních stavů ($\sum MD \neq \sum D$),
- hodnoty výkazu o majetku a závazcích v posledním daňovém přiznání z DE nesouhlasí na odpovídající zůstatky účtů po převodu,
- ostatní majetek a závazky, které nebyla obsahem výkazu, nesouhlasí na inventurní stavy,
- majetek, který nemusel být povinně zachycen v DE, ale je předmětem podnikání, se neocitne na účtech hlavní knihy, přičemž dle zákona o účetnictví nesmí být nic, co je předmětem podnikání, mimo účetní evidenci,
- chybné označení položky jako „(ne)ovlivňující“ základ daně. [9]

Jelikož přechod z DE na Ú je především daňová záležitost, největší pozornost by měla být věnována právě správnému převedení položek z hlediska ovlivnění daně z příjmů. Může se stát, že účetní jednotka zbytečně zdaní položky, které se zdanit nemusely, nebo naopak nezdaní vše, co by se mělo. Největším prohřeškem je pochopitelně úmyslné zmanipulování údajů (vykázání nižšího stavu zásob, „ztráta“ pohledávek) za účelem snížení daňového dopadu, což je nelegální.

6. Podnikatel XY – OSVČ

Praktická část této práce je zaměřena na situaci podnikatele XY – OSVČ (dále jen podnikatel či pan XY), který si přál zůstat v anonymitě. Nejprve je popsána minulost jeho podnikání a dále charakterizována současná situace, kterou značně ovlivňuje fakt, že se k podnikateli přidal jeho syn, který má zájem firmu rozšiřovat. Následně je popsán podnikatelův přechod z daňové evidence na vedení účetnictví, o které a jsou zvažovány i změny v administrativní oblasti v souvislosti s případným propojením podnikání otce a syna. Závěrem jsou veškeré informace shrnuty a navrženo optimální řešení situace.

6.1. Minulost podnikání

Pan XY získal živnostenské oprávnění v roce 1993. Začínal s minimem finančních prostředků v oboru „opravy a prodej motorových vozidel, který mu byl hodně blízký, a ve kterém měl letité zkušenosti díky svým soukromým aktivitám. Soustředil se především na dovoz vozidel z Německa do ČR, kde je opravoval a následně prodával. Po celou dobu jeho podnikání se o veškeré administrativní záležitosti, včetně vedení dříve jednoduchého účetnictví, dnes daňové evidence, stará jeho blízký rodinný příslušník

Do roku 2000 provozoval činnost v dílně svého rodinného domu. Podnikání se však rozrůstalo, především o nákup a prodej pneu a disků a servis s tím související, a dílna přestala kapacitně dostačovat provozním nárokům. Když se naskytla příležitost, zakoupit pozemek se starším přízemním domem, ideálním pro potřeby podnikání, který leží v blízkosti podnikatelova bydliště, neváhal a velkou část svých finančních prostředků investoval.

V nové provozovně se podnikání úspěšně vyvíjelo tak, že jeho obrat v roce 2004 dosáhl 1 milion Kč, což podle zákona o DPH znamenalo, že se musel povinně zaregistrovat jako plátce DPH. To pro pana XY není příliš výhodná pozice, neboť obchoduje v 99% s konečným zákazníkem (neplátcem DPH), pro kterého je podstatná pouze celková cena, která se tak o DPH zvedá.

6.2. Současná situace

V roce 2006 získal živnostenské oprávnění na opravy silničních motorových vozidel podnikatelův syn, který se připojil ke svému otci a oba začali využívat k podnikání stejné prostory.

Po dvou letech spolupráce bez vážnějších sporů a problémů, které někdy mezi rodinnými příslušníky v podnikání vznikají, se rozhodli pro výstavbu nové provozovny. Současné prostory totiž kapacitně nestačí nárokům dvou živnostníků a jsou naprosto nevhodné ani co se týče plánů do blízké budoucnosti. Nová budova bude připojena ke staré nemovitosti a vznikne tak objekt, který bude poskytovat dostatek prostoru pro rozvoj podnikání.

V současné době otec i syn podnikají na své živnostenské oprávnění a oba vedou daňovou evidenci s pomocí počítače a speciálního programu. Syn zatím není plátcem DPH.

6.3. Přechod podnikatele z daňové evidence na vedení účetnictví

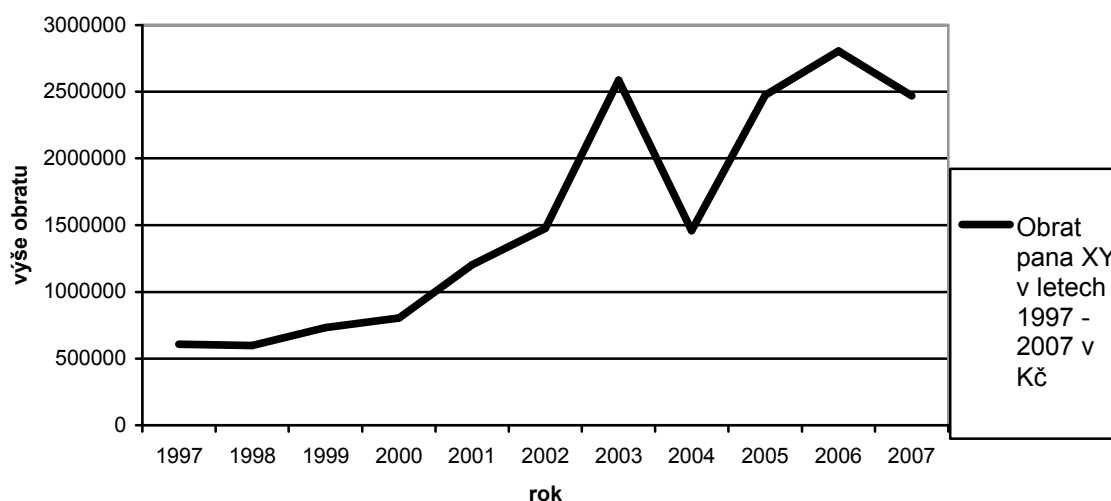
Data, která jsou v následujících podkapitolách analyzována, pocházejí z daňové evidence pana XY k 31.12.2007. Podnikatel ví, že příhodná doba pro změnu evidenčního systému je na konci zdaňovacího období a proto uvažuje o zavedení účetnictví k 1.1.2009. Jelikož však v době dopracování a odevzdání této diplomové práce nebyla ještě k dispozici přesná data k 31.12. 2008, souhlasil podnikatel s tím, aby byly využity údaje z roku 2007 a uvažována možnost přechodu k 1.1.2008. Tato skutečnost není příliš zkreslující pro skutečné rozhodování pana XY, jelikož jeho podnikání je v posledních 3 letech konstantní a nic nenaznačuje tomu, že by se v roce 2008 měl udát nějaký prudký výkyv.

Na dalších stranách jsou nejprve rozebrány důvody, které vedou podnikatele k úvahám nad změnou evidenčního systému a následně popsán celý proces přechodu z DE na vedení Ú podle výše uvedené dohody.

6.3.1 Důvody přechodu z daňové evidence na vedení účetnictví

Přechod z DE na vedení Ú může být dobrovolným rozhodnutím podnikatele nebo jeho povinností vyplývající ze zákona o účetnictví, když překročí hranici obratu 25 mil. Kč za předcházející kalendářní rok.

Obr. 7 – Výše obrátů podnikatele v jednotlivých letech (v Kč)

zdroj: vlastní zpracování dat z daňové evidence pana XY

Jak lze vidět na obrázku 7, který představuje vývoj obrátů podnikatele v jednotlivých letech od 1997 do 2007, podmínka pro povinný přechod na účetnictví nebyla splněna. Z jakých důvodů tedy podnikatel uvažuje o změně?

Administrativní záštitu nad podnikáním pana XY, jak je výše zmíněno, má jeho blízký rodinný příslušník, který zná zásady daňové evidence i účetnictví. Znalost obou evidenčních systémů mu umožnilo posoudit oblasti, ve kterých by účetnictví přineslo usnadnění administrativní činnosti. Patří sem zejména:

- stále se zvyšující zásoby na skladě a jejich rychlejší obrat,

- budoucí rozšiřování podnikání, na které se otec se synem chystají, spočívající v otevření prodejny náhradních dílů na motorová vozidla, ve zřízení ekologické likvidace vozů a najmutí prvních zaměstnanců.

Dalším faktorem, který opodstatňuje změnu evidenčního systému v případě pana XY, je jeho pravděpodobné budoucí propojení se synem, nejspíše ve společnost s ručením omezeným, které zákon o účetnictví ukládá povinnost vést účetnictví. Pokud by se pan XY rozhodl pro vedení Ú, oba podnikatelé by tak získali s tímto systémem zkušenosti a naučili se efektivně využívat účetní data, ještě před vznikem společnosti.

6.3.2 Uzavření podnikatelovy daňové evidence

K 31.12.2007 byla provedena důkladná inventarizace a kontrola veškerých jevů souvisejících s podnikáním. Byly zjištěny informace, které obsahuje tabulka 3 a následující komentář.

Tab. 3 – Zápis o inventuře ke dni 31.12.2007

Název	Stav v ks		Stav v Kč	
	Účetní	Inventurní	Účetní	Inventurní
Zásoby	152	152	361.173 ,-	361.173 ,-
Dlouhodobý majetek	2	2	247.874 ,-	247.874 ,-

zdroj: vlastní zpracování dat z daňové evidence pana XY

Jak ukazuje zápis o inventuře, stavy účetní a inventurní se rovnají. V případě pana XY se nejedná o náhodu, jelikož zhruba každé dva měsíce provádí inventuru zásob a kontroluje, zda se shoduje se stavem v daňové evidenci. V jeho případě není tato kontrola moc časově náročná, jelikož zásoby tvoří položky, které se dají lehce a rychle spočítat:

- použité plechové a hliníkové disky na pneumatiky,
- pneumatiky různých rozměrů,

- pojízdná i nepojízdná motorová vozidla.

Jeho dlouhodobým majetkem, který odepisuje, je nákladní odtahové vozidlo značky Mercedes Benz Sprinter a přívěs na osobní automobily.

Dalšími důležitými položkami ke kontrole jsou pohledávky a závazky podnikatele. V případě pana XY bylo zjištěno následující:

- pohledávky – jelikož podnikatel ve velké většině jedná s konečným spotřebitelem, který platí hotově či bezprostředním bankovním převodem, není zde prostor pro vytváření pohledávek. Ani při provádění kontroly nebyly zjištěny žádné (ani staré) pohledávky, které by měly být vymáhány.
- závazky – podnikatel k 31.12.2007 veškeré závazky z obchodních vztahů uhradil.

Dokladová inventarizace dále prokázala, že podnikatel nedluží na sociálním a zdravotním pojištění. Dále byla zjištěna nevyrovnaná poskytnutá záloha na elektrickou energii v hodnotě Kč 723,- a vypočítána daň z příjmů Kč 7.296,- a daň z přidané hodnoty Kč 17.458,- .

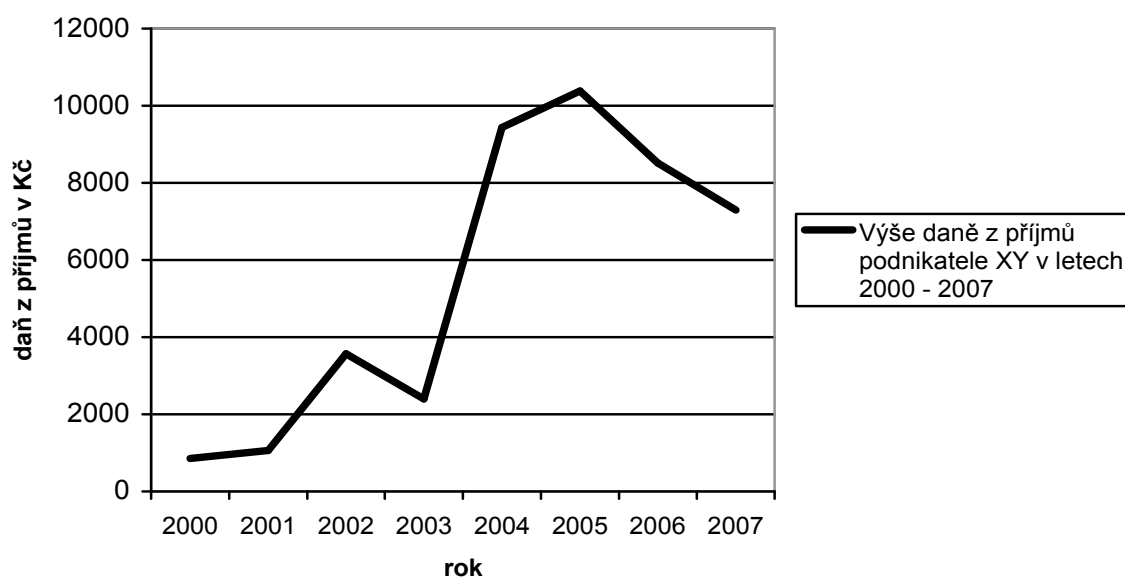
Konečné stavy peněžních prostředků v hotovosti a na bankovním účtu:

- pokladna – 114.452,- ,
- bankovní účet – 100.175,-

6.3.3 Orientační výše daňového dopadu

V případě pana XY, který by přestupoval na systém účetnictví zcela dobrovolně, je otázka zvýšení (či snížení) daně z příjmů velice důležitá. Z obrázku 8 je patrné, že jeho dosavadní daňové zatížení nebylo vysoké a on by si pochopitelně nepřál, aby se situace změnila.

Obr. 8 – Výše daně z příjmů pana XY v Kč

zdroj: vlastní zpracování dat z daňové evidence pana XY

V následující tabulce 4 je proveden orientační propoččet daňového dopadu.

Tab. 4 – Orientační propoččet daňového dopadu

	Text	Částka
VÝNOSY	zásoby na skladě	361.173 ,-
NÁKLADY	Jelikož podnikatel nemá žádné závazky, zaměstnance či dlužné sociální a zdravotní pojištění, jeho náklady by se oproti výdajům v DE o žádnou částku nezvětšily.	0 ,-
VÝSLEDEK = Výnosy - Náklady		361.173 ,-

zdroj: vlastní zpracování dat z daňové evidence pana XY

Pokud by podnikatel udržoval tempo svého podnikání, lze předpokládat, že jeho daň z příjmů by se pohybovala kolem 9.000 Kč. Zásoby by v roce přechodu z DE na Ú

znamenal zvýšení daňového základu a následně daně o částku odpovídající následujícímu výpočtu:

$$361.173 * 15 / 100 = 54.176 \text{ Kč}$$

Sazba daně z příjmů pro fyzické osoby v roce 2008 činí 15 %. Dále je třeba připočítat daň, kterou by přibližně pan XY v roce 2008 zaplatil. Podle údajů z obrázku 8 by se její výše mohla pohybovat kolem 9.000 Kč. Dále je zde nová úprava týkající se odvodů částek sociálního a zdravotního pojištění. Od roku 2008 již podnikatel nebude moci uplatňovat odvedené částky pojistného do nákladů, což zvýší základ daně z příjmů, pokud se podnikání pana XY výrazněji neodkloní od dosavadního průměru. V případě pana XY bude odvod za rok 2008 v součtu činit Kč 39.480,- , což by mohlo vyvolat zvýšení daně z příjmů o:

$$39.480 * 15 / 100 = 5.922 \text{ Kč.}$$

I když uvedený fakt není na přechodu z DE na Ú nijak závislý, podnikatel by na to měl být připraven. Celková daň by tedy činila:

$$54.176 + 9.000 + 5.922 = 69.098 \text{ Kč.}$$

Výše daně se však ještě dá upravit o slevy na dani. Podnikatel může uplatnit slevu na poplatníka, která pro rok 2008 činí 24.840 Kč. Konečná výše daně z příjmů by tedy přibližně činila:

$$69.098 - 24.840 = 44.258 \text{ Kč}$$

6.3.4 Doporučení pro snížení daňového dopadu a přibližný výpočet daně na rok 2008

Přibližně vypočítaná daň z příjmů v roce přechodu z DE na Ú je jasně mnohem vyšší, než částky, které byl podnikatel do roku 2007 zvyklý odvádět. Tato situace nevypadá sice příliš optimisticky, ale daňový dopad je možné ještě dále zmírnit.

První způsob, kterým se dá v případě pana XY snížit daňový dopad, je zbavit se některých skladových zásob, které má již dlouho a zatím nebyl důvod či čas s nimi nějak naložit. Zde

by se jednalo o dva vraky motorových vozidel, které by podnikatel rozebral a odvezl do sběrných surovin. Částka skladových zásob by se tak snížila na:

$$361.173 - 9.804 = 351.369,- .$$

Tato úprava viditelně nestačí, a proto by se zde využilo ještě druhé možnosti, kterou je časové rozložení zdanění zásob. V roce zahájení účetnictví má podnikatel právo, zahrnout hodnotu zásob do základu daně postupně po dobu až devíti následujících zdaňovacích období. Přičemž si může sám určit, jakou částku v daném období uplatní. Pokud by se podnikatel rozhodl pro rovnoměrné rozdělení mezi všech devět období, částka připadající na jeden rok by činila:

$$351.369 / 9 = 39.041,- .$$

Daňový dopad v roce 2008, kdy je sazba daně z příjmů 15 %, by byl zhruba:

$$39.041 * 15 / 100 = 5856,15$$

Od roku 2009 a dále by měla sazba daně z příjmů činit 12,5 %, což by daňový dopad odhadem snížilo na:

$$39.041 * 12,5 / 100 = 4.880,16$$

Podnikatel v roce 2008 počítá s mírným utlumením své podnikatelské činnosti, jelikož se bude věnovat stavbě nové dílny a skladu. Proto navrhl, aby se do prvního zdaňovacího období promítla větší část zásob. To, že se daň z příjmů v roce 2009 snižuje o 2,5% není příliš signifikantní, jelikož se zároveň snižuje výše slevy na dani na poplatníka z 24.840,- na 16.560,- .

Následující tabulka 5 obsahuje návrh rozložení zásob v Kč do devíti období s vypočítaným daňovým dopadem, jehož částka je vždy zaokrouhlena na celé koruny nahoru. Pro rok 2008 je použita sazba 15%, pro další je to 12,5 %.

Tab. 5 – Rozložení daňové zátěže zásob v Kč

ROK	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
částka	111.369	100.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
daňový dopad	16.706	12.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500

zdroj: vlastní zpracování dat z daňové evidence pana XY

Nejdůležitější údaje v tabulce 5 jsou jistě první dva roky, protože nikdo nemůže s jistotou říci, jaké změny přinese budoucnost. Podnikatel může mít vypracované takovéto rozložení, ale v žádném případě se ho nemusí za každou cenu držet. Měl by sledovat vývoj legislativy týkající se daní a podle toho se zachovat.

Daňové zákony platné pro rok 2008 a podnikatelská situace pana XY jsou výhodné pro zaúčtování vyšší částky zásob. Jak je zmíněno výše, podnikatel bude moci v roce 2008 uplatnit slevu na dani na poplatníka ve výši 24.840,- , což daňový dopad ze změny evidenčního systému hodně zmírní. Oproti tomu podnikatel stále musí myslet na odvody pojistného, které nadále nebudou součástí nákladů.

Po shrnutí všech zmíněných informací je možno vyčíslit přibližnou daň po odečtení slevy na poplatníka v prvním účetním období následujícím výpočtem:

$$9.000 + 16.706 + 5.922 - 24.840 = 6.788 \text{ Kč}$$

Částka 6.788 Kč je pro podnikatele naprosto přijatelná a v přechodu z DE na Ú si přeje uplatnit své právo rozdělení výše zásob na devět účetních období.

6.3.5 Sestavení převodového můstku

Po uzavření daňové evidence se konečné stavy u jednotlivých položek zachytí v převodovém můstku. Ten se stane účetním dokladem, na jehož základě se konečné stavy z DE přenesou jako počáteční stavy do účetnictví.

K převodovému můstku je vhodné připojit dokument o rozhodnutí, že pan XY bude zásoby na skladě převádět do výnosů postupně po dobu 9 let. Tento dokument může mít následující podobu:

Zásoby na skladě ke dni 31.12.2007

Konečný stav zásob v daňové evidenci: 351.369,-

Částka zásob, promítnutá do výnosů roku 2008 : 111.369 ,-

V letech 2009 – 2016 zbývá zahrnout do výnosů zásoby v hodnotě: 240.000 ,-

firma: pan XY

razítko a podpis:

Převodový můstek

firma: Pan XY

datum: 31.12.2007

strana: 1

Č.	Text	Účet	ZD	MD	DAL
1.	Pokladna	211	N	114.452	
2.	Bankovní účet	221	N	100.175	
3.	Dlouhodobý majetek	022	N	506.596	
4.	Oprávkky	082	N		369.444
5.	Zboží na skladě	132	A	111.369	
6.	Daň z přidané hodnoty (k zaplacení)	343	N		17.458
7.	Daň z příjmů (daňová povinnost)	342	N		7.296
8.	Poskytnutá záloha na el.energii	314	N	723	

zdroj: vlastní zpracování dat z daňové evidence pana XY

Rozdíl mezi stranami účtů v převodovém můstku:

MD celkem = 833.315 ,- DAL celkem = 394.198 ,-

vyrovnání - stran na DAL účtu 491 v částce: 439.117 ,-

Převodový můstek musí být doplněn také počáteční hlavní knihou a rozvahou. Tyto dva dokumenty se nacházejí níže. Doporučovanou součástí můstku je také prohlášení účetní jednotky, které tvoří přílohu č.4 k této práci.

Počáteční hlavní kniha

firma: Pan XY

datum: 1.1.2008

Účet	Název účtu	MD	DAL
022	Dlouhodobý majetek – samostatné movité věci	506.596	
082	Oprávky k movitým věcem		369.444
132	Zboží na skladě	111.369	
211	Pokladna	114.452	
221	Bankovní účet	100.175	
314	Poskytnuté zálohy	723	
341	Daň z příjmů (daňová povinnost)		7.296
343	Daň z přidané hodnoty (daňová povinnost)		17.458
419	Účet individuálního podnikatele		439.117

Kontrolní součet stran:

833.315 = 833.315

zdroj: převodový můstek pana XY

Počáteční rozvaha

firma: Pan XY

datum: 1.1.2008

AKTIVA		PASIVA	
Dlouhodobý majetek	506.596	Účet individuálního podnikatele	439.117
Oprávky k majetku	- 369.444	Daň z příjmů (uhradit)	7.296
Zboží	111.369	Daň z přidané hodnoty (uhradit)	17.458
Pokladna	114.452		
Bankovní účet	100.175		
Zaplacená záloha	723		
Celkem Aktiva	463.871	Celkem Pasiva	463.871

zdroj: převodový můstek pana XY

6.3.6 Doplnění analytického členění

Ještě před zanesením počátečních stavů do podvojného účetnictví je velice vhodné, připravit si seznam analytických účtů, o kterých účetní již bezpečně ví, že je bude potřebovat.

Seznam analytických účtů pana XY

Číslo účtu	Název účtu
21101	Pokladna v korunách
21102	Valutová pokladna
13201	Pneu
13202	Disky
13203	Osobní automobily
02201	Nákladní odtahové vozidlo Mercedes Benz Sprinter
02202	Přívěs na osobní automobily
08201	Oprávkky k Mercedes Benz Sprinter
08202	Oprávkky k přívěsu

6.4. Zhodnocení zjištěných informací a návrh doporučení pro pana XY

Zpracování přechodu pana XY z daňové evidence na vedení účetnictví, poskytuje odpovědi na otázky, které hrají klíčovou roli pro konečné rozhodnutí. Na základě předchozích kapitol již stačí pouze zaúčtovat počáteční stavy do podvojného účetnictví.

Zásadní obavou, kterou má každý podnikatel při přechodu z DE na vedení Ú, je výše daňového dopadu. Velice silným argumentem pro přechod pana XY na účetnictví je zjištění, **že daňový dopad by podle výpočtů, při využití rozdělení výše zásob do devíti účetních období, měl být naprosto zanedbatelný.**

Podnikatel nemá žádné pohledávky ani závazky z obchodních vztahů a zatím nezaměstnává ani žádné pracovníky. Všechny tyto skutečnosti přechod na účetnictví usnadňují.

Velkou výhodou je pro podnikatele také situace, kdy jeho administrativu zajišťuje velice blízký rodinný příslušník a tudíž nemusí mít obavy z toho, že účetnictví nezvládne vést nebo že bude muset vytvořit pracovní místo pro účetní či vyhledat pro vedení externí firmu. Díky této situaci je také vysoce pravděpodobné, že rychle dojde k efektivnímu využívání dat, na která ho výše zmíněný rodinný příslušník upozorní.

Pan XY již podnikl určité kroky, zejména zahájení výstavby nové dílny, které jasně ukazují, že bude usilovat o rozšíření své firmy. Dále uvažuje o rozšíření sféry podnikání o ekologickou likvidaci motorových vozidel a obchod s náhradními díly. **Podstatným argumentem pro přechod na účetnictví se tedy stává i fakt, že při budoucím vyšším obratu, vytvoření pracovních míst pro zaměstnance a větší nabídce služeb pro zákazníky, bude jen složitější a časově náročnější, uskutečnit přechod z DE na Ú.** Při sumarizaci veškerých plánů pana XY, ať už jsou více či méně blízké budoucnosti, se také daňová evidence jeví jako naprosto nedostačující systém pro podávání informací, které by mu mohly pomoci při rozhodování o podnikání.

Po shrnutí veškerých informací, zjištěných při vypracování přechodu podnikatele z DE na Ú, je mým doporučením, přechod na účetnictví uskutečnit. Daňový ani administrativní dopad není pro podnikatele nijak ohrožující.

6.5. Doporučení v otázce propojení podnikání pana XY a syna v s.r.o.

Pan XY a jeho syn zvažují propojení svého podnikání ve společnost s ručením omezeným. To je také jedním z faktorů, které kladně hovoří pro přechod na účetnictví. Podnikatelé by se s tímto systémem chtěli obeznámit v praxi, ještě před případným vytvořením společnosti. Jaké jsou vlastně jejich možnosti, co se týče propojení, a co by jim to přineslo za výhody a nevýhody?

Případné propojení podnikání otce a syna v s.r.o. by se mohlo uskutečnit jednou z následujících variant:

1. pan XY i syn ukončí své podnikání a společně založí s.r.o.,
2. pan XY založí s.r.o. (a zváží další trvání své živnosti), přičemž syn se k němu po čase připojí,
3. vytvoří s.r.o. a zároveň každý uváží, zda bude dále pokračovat v podnikání i jako fyzická osoba.

Při variantě 1 a 3 by se vzniklá právnická osoba stala plátcem DPH, jelikož výše jejího obratu by jistě brzy přesáhla výši 1 milionu Kč obratu. To by bylo nevýhodné pro syna, který jako OSVČ zatím plátcem DPH není, díky čemuž se cena jeho zboží a především služeb pro konečného spotřebitele o tuto daň nenavysuje. Vzhledem k odlišnému danění obchodních společností (nemožnost slevy na dani za poplatníka, atd.) a současné vyšší sazbě daně z příjmů pro PO, by tato varianta nebyla výhodná ani pro pana XY.

Druhá varianta by byla výhodná pro syna, který by se mohl připojit ve chvíli, když by mu to nepřinášelo negativa. Zároveň by ale hned nedošlo k propojení podnikání a díky tomu i vlastně zániku důvodu, proč by pan XY měl s.r.o. vytvářet.

V současné situaci pana XY a jeho syna se změna formy podnikání nejeví jako vhodný krok k doporučení. Zatím by žádnému z podnikatelů nepřinesl ani daňové ani administrativní výhody. Pan XY pochopitelně může zrealizovat svůj přechod na účetnictví a není kvůli tomu povinen vytvořit obchodní společnost. Existuje ještě mnoho dalších možností, jak propojit podnikání svou fyzických osob, ale pan XY výslovně žádal pouze o stručné zhodnocení variant založených na spojení v s.r.o.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo poskytnout čtenáři informace o procesu přechodu z daňové evidence na účetnictví. Práce není zaměřena na vysvětlování způsobu účtování jednotlivých hospodářských jevů. Systému, kterým se účtují účetní operace, je věnována pouze stručná část v kapitolách „Účet a účtový rozvrh“ a „Účetní zápis“. Zároveň však může být tato práce informačním zdrojem pro ty, kteří chtějí získat znalosti o daňové evidenci a základních principech a metodických prvcích účetnictví, a dále vědomosti rozvíjet. K tomu jim mohou efektivně pomoci další materiály, přičemž mezi ně patří i literatura a webové stránky, jejichž seznam je uveden za tímto závěrem. Cenným zdrojem jsou také zákony a vyhlášky, jejichž přehled a stručný obsah se nachází v druhé kapitole.

Hlavním cílem teoretické části práce je přiblížit vlastnosti obou evidenčních systémů používaných v České republice a poukázat na jejich kladné i záporné stránky. Kapitola zabývající se daňovou evidencí uvádí také postupy a fakta, která platí i pro účetnictví. Jedná se zejména o vzorce výpočtu odpisů, o teorii k evidenci dlouhodobého majetku od jeho pořízení až po vyřazení, způsoby oceňování zásob a záznamy vedené v evidenci mezd. Zároveň má pochopitelně daňová evidence svá specifika, kterým je ve třetí kapitole také věnována velká pozornost. Jednou z nich je deník příjmů a výdajů, který je jedním z nejvyužívanějších nástrojů pro zachycení těchto dvou veličin, které slouží k výpočtu daně z příjmů. Další prostředky, které daňová evidence využívá, jsou doplňkové. Tato práce představuje způsoby, jakými lze evidovat pohledávky a závazky, již zmíněné zásoby a dlouhodobý majetek a také krátkodobý finanční majetek.

Teorie vztahující se k účetnictví je především přehledem o základních pravidlech, knihách a metodách, které tomuto systému umožňují fungovat. Jedná se o základní finanční výkazy, kterými jsou rozvaha, výsledovka a další dva, kterými se zabývají kapitoly 4.4.3 a 4.4.2, které poskytují sice důležité informace, nicméně jejich sestavování účetní jednotkou zatím není povinné. Důležité metody, bez kterých by se logický systém účetnictví zhroutil, zachycuje kapitola 4.3 a jde především o bilanční princip, princip podvojnosti a dokumentace. Všechny údaje obsažené v kapitolách 3 a 4 jsou také psány se záměrem, poukázat jak na společné aspekty, tak především na propastné rozdíly mezi daňovou evidencí a účetnictvím, které se mohou stát důvodem přechodu mezi nimi. Účelem

poslední teoretické kapitoly není pouze popsat přechod z daňové evidence na vedení účetnictví, ale také poskytnout informace k problematice daňového dopadu změny a to především tak, aby si podnikatel uvědomil, že se nejedná o žádné dodatečné „dodanění“ nebo dokonce dvojitě zdanění jedné položky.

V praktické části této práce bylo prokázáno, že osoba samostatně výdělečně činná se nemusí obávat přechodu na účetnictví a rozhodně není zbytečné, o něm uvažovat i v situaci, kdy je obrát v daňové evidenci daleko pod hranicí 25 mil. Kč, která znamená, začít vést účetnictví povinně. Změna, kterou pan XY zamýšlí provést, by měla být podle zjištěných výsledků změnou vedoucí k lepšímu, přehlednějšímu a informačně hodnotnějšímu systému evidování jeho hospodářských aktivit. Práce osoby, která mu zajišťuje administrativu a daňovou evidenci, se přechodem na vedení účetnictví zjednoduší a bude efektivnější. Zároveň se ukázalo, že propojení podnikání pana XY a syna by ještě nebylo vhodné. Až podnikatel začne rozšiřovat své obchodní aktivity, bude mu účetnictví pomocníkem a rádčem na cestě k větší prosperitě a expanzi.

Přechod z daňové evidence na účetnictví absolvuje nemalé množství firem. Na základě uvedených skutečností je možné konstatovat, že se v diplomové práci podařilo zachytit jednu z mnoha podnikových změn, které účetnictví dokáže postihnout.

Seznam použité literatury:

1. Publikace:

- [1] Kolektiv autorů, *Podvojně účetnictví 2004*. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0748-9.
- [2] SEDLÁČEK, J., *Daňová evidence podnikatelů 2007*, 4. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1909-2.
- [3] LANDA, M., *Účetnictví podniku*. 2. vyd. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2006. ISBN 80-86861-11-2.
- [4] KOVANICOVÁ, D., *ABEDECA účetních znalostí pro každého*, 17. vyd. Praha: Polygon, 2007. ISBN 978-80-7273-143-5.
- [5] HASPROVÁ, O., *Účetnictví – základy*, 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2004. ISBN 80-7083-780-2
- [6] SEDLÁČEK J., *Účetní data v rukou manažera – finanční analýza v řízení firmy*, 1. vyd. Praha: Computer Press, 2001. ISBN 80-7226-562-8.
- [7] SCHIFFER, V., *Inventarizace v praxi – otázky a odpovědi*, 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1921-5.
- [8] DUŠEK, J., *Účetní uzávěrka a závěrka v přehledech snadno a rychle*, 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-1231-8.
- [9] DUŠEK, J., *Převod daňové evidence na vedení účetnictví*, 5. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1881-1.
- [10] ALEXANDER, D., – Archer, S. *Miller European Accounting Guide*. 5. ed. USA: Aspen Publishers, 2003. 1200 s. ISBN 0-73-554146-9
- [11] MARKOVÁ, H., *Daňové zákony 2008*, 16. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2385-3

2. Zákony:

- [12] Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví (v aktuálním znění)
- [13] Vyhláška č. 505/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zák. č.563/1991 Sb.
- [14] Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (v aktuálním znění)
- [15] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (v aktuálním znění)
- [16] Zákona č. 593/1992 Sb.,o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů (v aktuálním

znění)

[17] Pokyn D-300 k jednotnému postupu při uplatňování některých ustanovení zákona č. 586/1992 Sb., (v aktuálním znění)

[online]. Dostupné z <<http://www.podnikatel.cz/zakony/pokyn-d-300-k-jednotnemu-postupu-pri-uplatnovani-nekterych-ustanoveni-zakona-c-586-1992-sb-ve-zneni-pozdejsich-predpisu/>>

[18] Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (v aktuálním znění)

[20] Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (v aktuálním znění)

3. Webové stránky:

[21] <http://business.center.cz/>

[22] <http://www.podnikatel.cz>

Seznam příloh

- Příloha č. 1 - Příloha č.3 k zákonu č. 586/1992 Sb. Postup při přechodu z daňové evidence na vedení účetnictví z hlediska daně z příjmů fyzických osob
(1 strana)
- Příloha č. 2 - České účetní standardy v návaznosti na zákon o účetnictví č. 563/1991 Sb. a vyhlášku č.500/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů
(1 strana)
- Příloha č. 3 - Protokol převodu z daňové evidence na účetnictví ke dni.
(1 strana)
- Příloha č. 4 - Prohlášení
(1 strana)
- Příloha č. 5 - Vzor knihy pohledávek
(1 strana)

Příloha č. 1

Příloha č.3 k zákonu č. 586/1992 Sb. Postup při přechodu z daňové evidence na vedení účetnictví z hlediska daně z příjmů fyzických osob.

Při přechodu z daňové evidence na vedení účetnictví, je v návaznosti na zvláštní právní předpisy (Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů) postup pro účely tohoto zákona tento:

1. Základ daně se ve zdaňovacím období, ve kterém bylo zahájeno vedení účetnictví, zvýší o hodnotu zásob a cenin, hodnotu poskytnutých záloh s výjimkou záloh na hmotný majetek, hodnotu pohledávek, které by při úhradě byly zdanitelným příjmem.
2. Základ daně se ve zdaňovacím období, ve kterém bylo zahájeno vedení účetnictví, sníží o hodnotu přijatých záloh, hodnotu závazků, které by při úhradě byly výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

Jedná-li se o plátce daně z přidané hodnoty, rozumí se pro účely tohoto postupu hodnotou závazku hodnota bez daně z přidané hodnoty. Byl-li uplatněn odpočet DPH, hodnotou pohledávky se rozumí hodnota bez DPH, byla-li splněna daňová povinnost na výstupu.

Základ daně se nezvýší o hodnotu zásob vytvořených vlastní činností u poplatníků s převážně zemědělskou a lesní výrobou. Za poplatníky s převážně zemědělskou a lesní výrobou se pro účely tohoto zákona považují poplatníci, u nichž příjmy z této činnosti činily v předcházejícím zdaňovacím období více než 50% celkových příjmů.

zdroj: zákon o daních z příjmů

Příloha č. 2

České účetní standardy v návaznosti na zákon o účetnictví č. 563/1991 Sb. a vyhlášku
č. 500/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů

Číslo standardu	Název
001	Účty a zásady účtování na účtech
002	Otevírání a uzavírání účetních knih
003	Odložená daň
004	Rezervy
005	Opravné položky
006	Kurzové rozdíly
007	Inventarizační rozdíly a ztráty v rámci norem přirozených úbytků zásob
008	Operace s cennými papíry a podíly
009	Deriváty
010	Zvláštní operace s pohledávkami
011	Operace s podnikem
012	Změny vlastního kapitálu
013	Dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek
014	Dlouhodobý finanční majetek
015	Zásoby
016	Krátkodobý finanční majetek a krátkodobé bankovní úvěry
017	Zúčtovací vztahy
018	Kapitálové účty a dlouhodobé závazky
019	Náklady a výnosy
020	Konsolidace
021	Některé postupy v účetnictví při vyrovnání, nuceném vyrovnání, konkurzu a likvidaci
022	Postup v účetnictví a při inventarizaci majetku a závazků při převodech majetku státu na jiné osoby
023	Přehled o peněžních tocích

zdroj: Kolektiv autorů, *Podvojný účetnictví 2004*. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004.

ISBN 80-247-0748-9.

Příloha č.4

Firma: Pan XY

PROHLÁŠENÍ

Účetní jednotka tímto prohlašuje, že v převodovém můstku z daňové evidence na podvojně účetnictví ke dni 31.12.2007 jsou uvedeny veškeré položky majetku a závazků, které se vztahují k činnosti účetní jednotky, a žádné položky nejsou zatajeny.

Převodový můstek je nedílnou součástí tohoto prohlášení a obsahuje stranu č. 1.

Dále je přiložena hlavní kniha s počátečními stavy a počáteční rozvaha, která souhlasí na tento převodový můstek.

Podpisy zodpovědných osob:

Podnikatel – Pan XY:

Dne: 1.1.2008

Zaúčtoval:

Dne: 1.1.2008

Příloha č. 5Vzor knihy pohledávek

Číslo řádku	Označení dokladu	Označení dlužníka	Druh pohledávky
(1)	(2)	(3)	(4)

Částka (Kč)	Datum odeslání dokladu	Datum splatnosti	Datum inkasa	Poznámka
(5)	(6)	(7)	(8)	(9)

zdroj: Sedláček, J., *Daňová evidence podnikatelů 2007*, 4. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. str. 25